

Bolgarska in Zapad.

V dan 14. febr. se je v Sredu svečano izvršilo prizjedinenje dvoletnega princa Borisa k pravoslavju, in temu opravilu je prisostvoval pooblaščenec carja Nikolaja II., general-major grof Goleniščev-Kutuzov. Tega dogodka se je razveselil bolgarski narod, in ž njim se radujejo ostali pravoslavni Slovani; zapadni slovanski narodi pa soglašujejo v nadah, da odslej se bode bolje godilo bolgarskemu narodu.

Pri tem računijo Slovani sešeno nato, da odslej se povrnejo prijazni odnošaji z Rusijo in ruskim narodom, in da bode sešeno ta činitelj čuval Bolgare pred tisto zapadno kulturo, ki izpodkopuje tla najsvetejšim sporočilom ter zajedno uničuje uslovja blagostanju slovanskih narodov.

Ni čudo, če so Bolgari in ostali Slovani gledé na ta najnovejši dogodek in preobrat optimistični. Saj je trinog Stambulov mlado „samostalno“ državico celo desetletje pritiskal in stiskal; saj je hotel najznamenitiše ostanke vstóčne, boljše rečeno, slovanske kulture, nadomestiti z zapadno kulturo, in isti princ Ferdinand, ki je sedaj, ako ni hotel umakniti se, prisiljeno svojega prvega sina izročil pravoslavju, gospodaril in gospodoval je s Stambulovim ter se torej neposredno soudeleževal pregreh proti bolgarskemu narodu. Ta Koburžan, ki razglaša svetu, da je sedaj toliko žrtvo prinesel bolgarskemu narodu, pozablja, da njegova žrtev je kaplja v morju v primeri z žrtvami in trpljenjem Bolgarov za njegovega in Stambulovega gospodarjenja. Narod se tega sedaj ne spominja, ker se nadeja, da odslej napoči boljša doba zanj.

S psihologiško-kritičkega stališča Koburžanu ni možno verovati toliko, kolikor kaže sedanjí optimizem bolgarski. Ferdinand je do poslednjega trenutka čakal, ali bi ne mogel zaprečiti zahteve bolgarskega naroda, da naj izroči Borisa pravoslavju, in še le, ko se ni nadejal izdatne pomoči od drugod za tako paralizovanje, se je udal. No, časasno ne bode prekrščenje bez ugodnega vpliva na bolgarsko politiko. Pomisliti je namreč treba, da pravoslavni Slovani v obče so gledé na moč in silo vere še v takem položnju, v kakoršnem so bili zapadni narodi v srednjem veku. Pri pravoslavnih Slovanih vpliva vera toliko, kakor sedaj narodnost na Zapadu, in vrhu tega je njena moč še večja, ker se z zavestjo in bez zavesti združuje ž njo tudi nacionalna sila. Pri pravoslavnih se ne morejo ne višji ne nižji lehkomišelnó igrati z vero, da bi počenjali takó, kakor bi je ne imeli. Množice strogo čujejo nad vero in vedenjem v verskem smislu.

Vsled tega tudi princ Ferdinand in eventualno njegovi nasledniki ne bodo mogli bezobzirno uganjati politike, ki nasprotuje verskim in kulturnim interesom bolgarskega naroda. Dokler ostane narod veren, kakor je sedaj, bode tudi gledal, da njegovi vladarji ne bodo postopali svojevoljno, kakor se je na radost zapadnikov godilo za Stambulova.

Ta vzrok je glaven in jedin, ki opravičuje nadeje do boljše bodočnosti v Bolgarski. A poštovati je treba pri veri kake dinastije vedno tudi kri; prav za prav je ta močnejša, nego kako veroizpovedanje; kajti kri je stalna, in treba je stoletij pomešavanja, predno izgine do neznatnosti njena moč. Koburžan je nemške krvi, in njegovi nasledniki ostanejo, tudi kot pravoslavni, vendar še zmerom z značajem tuje krvi.

Aktualno je pa to, da turško vprašanje uže težko čaka rešenja; na Balkanu ne ostanejo stvari za dolgo neizpremenjene, in tu je vprašanje, kako se bode vedel Koburžan, oziroma njegov sin, če predpolagamo, da zatrdno zasede Ferdinand bolgarski prestol. Vprašanje je, ali zmaga nemška kri, zapadna kultura, katerej se sedaj odreka vsaj z besedo, ali pa premaga pravoslavje. Ta točka daje mnogo misliti, če poštujemo tuje dinastije, n. pr. v bližnji bolgarski soseski, v Romuniji. Ko bi bili Bolgari zreli dovolj, postopali bi bili od začetka drugače, za se ugodniše, a sedaj jih tudi obče položjenje sili, da sprejmejo, kar morejo doseči v tem razdobju.

Bismarek je po svojem organu izjavil, da je samo po sebi umevno, da bi tudi Ferdinand sam pristopil k pravoslavju, ker je vendar naravno, da se dinastije podrejajo tradicijam narodov, ne pa narobe. Ravno to, da Bismarek odobruje zahteve Bolgarov in spodbuja Ferdinanda k njih izpolnjenju, je nekako sumljivo in kaže, da velikonemški politiki je pred vsem do tega, da se v Bolgariji utrdi tuja, germanska dinastija. Hohenzollernci v Romunji, Koburžani v Bolgariji: — kakó se to lepo podaja!

Toložba, kakor smo rekli, je pa v tem, da vera ni opeshala med Bolgari, in da oni bodo čuvali, da ne Koburžan, ne kdo drug se ne bode igral s pravoslavjem. Moralna podpora v tem pogledu bode odslej večja tudi od skupnosti ruskega naroda. Zato pa se zapadniki toliko bojé najnovejše izpremembe na Bolgarskem. V tujih službah delujoči židovski listi kar jednoglasno povdarjajo, da Bolgarska in v obče balkanske države so dolžne ostati „samostalne“, in druge velevlasti posežejo vmes, ko bi Rusija utegnila pridobiti „prevelik“ vpliv v Bolgarski. Da so druge države delale propagando za zapadno politiko v Bolgariji in Srbiji, to je bilo v redu; da se je

Rusija leta in leta držala v strani, to je bilo tudi v redu; — le kedar bi ista Rusija razveselila se, da se narod obrača zopet na naravni tir, bilo bi pregrešno in preveč dobrega!

Krasni so glasovi o povdarjanju „samostalnosti“ balkanskih držav od iste strani, kjer se pobija relativno povečana avtonomija stoletja tlačenih Ircev! Krasno je zagovarjati samostalnost na Balkanu, pobijati pa vsako vrsto federalizma v Avstro-Ogerski in hujskati celo proti stremljenju k nacionalni avtonomiji na podstavi avstro-ogerskih ustav! Take farizejce imamo v naši monarhiji, potem se čudijo, da njih neiskrenost polagoma zasledujejo celo zaostavši balkanski Slovani! Sedaj je dovolj znano vsaj to, da romanje Koburžana pri Leonu XIII. ni imelo zaželenega uspeha. Bismarckovo glasilo pravi nato, da je dvomljivo, da bi bil neugodno izrazil se papež samo radi verskega stališča; verjetno je, da so pri odgovoru vplivali tudi osebni in politični interesi. Nato pristavlja Bismarck, da sv. Peter pač ni tak, da bi zapiral nebeška vrata kakemu veroizpovedanju, kajti ta so vendar krščanska. Papeževo glasilo pa zatrjuje, da on bi ne bil nič proti temu, ko bi bil sprejel Koburžan ali njegov sin unijski obred, in s tem bi bilo ustrezno tudi Bolgarom. Iz tega se vidi, da papež res nima nič proti cirilometodijskemu obredu, a kakó se upirajo istemu ne le Bismarckovi in zapadniški politiki, temveč tudi njih pomagači, latinizatorji raznih katoliških narodov! Sicer pa je razvidno iz tega slučaja, kakó škodujejo n. pr. Poljaki katoliški veri, ko oslabljajo grško-vstojni obred pri avstrijskih Malorusih, in zopet je vprašanje, ali bi se bili Bolgari, poštevali take skušnje drugod, zadovoljili s sprejetjem samo obreda cirilometodijskega. Videlo se je nadalje, da latinizatorji so se silno hudovali nad tem, da se je Ferdinand udal željam Bolgarov. V tem je zopet uganka; papež Leon XIII. je v encikliki povdarjal, da med pravoslavjem in rimskim katolicizmom ni posebnih razlik. Po takem njegovim nazorom in stremljenjem latinizatorji le škodujejo, ako bruhaajo tak gnjev radi vedenja Ferdinandovega. Pravoslavni Slovani pa zopet ne morejo verovati v iskrenost katoliških propagandistov, kažočih toliko nasprotstvo in sovraštvo proti pravoslavju. Če je tebi hudó, je meni tudi, misli naravni razum, in takó se ne dela propaganda za preobračanje veroizpovedanj!

Da je, kakor pravi Bismarck, papež pošteval tudi politične interese, to je jako verjetno; saj je znano, kakó se zapadna politika vmešava v postopanje Vatikana, in to Leonu XIII. le otežuje njegovo delo, kolikor je hoče izvrševati z zgolj verskega stališča. Bismarck želi Bolgarom pravoslavnega vladarja; v tem slučaju on ni proti pravoslavju, in to, kakor smo menili zgoraj, izvestno radi interesov pangermanske politike. Znano pa je, kakó je Bismarck vplival radi istih interesov na našo zunanjo in s tem tudi na notranjo politiko, da bi zaprečevala pri korenini vsako stremljenje k cirilometodijski cerkvi, če tudi samo v uniji z Rimom.

Tako se Zpad zapleta v očitna protislovja, ker ni iskren nasproti Slovanstvu. Slovanski narodi pa začenjajo spoznavati taka navskrižja, in takó se je treba nadejati, da spoznajo tudi balkanski narodi, kaj pomenja njih politična samostalnost in zapadna kultura v očeh vsiljujočih se zapadnih prijateljev. Bolgari so uže okušali dobrote svoje samostalnosti in iste zapadne kulture. Naj jim bode historija milejša v bodočnosti, kakor se nadejajo sedaj, ob prestopu Borisa k pravoslavju!

Iz deželnih zborov.

(Dalje.)

KRANJSKI. Posl. bar. Schwegel poroča o prošnji starinoslovca J. Pečnika za podporo in predlaga, naj se vlada naprosi, da predloži čim preje najvišji sankciji zakon, ki se je sklenil glede arheoloških preiskavanj na Kranjskem. Sprejeto. — Posl. gr. Barbo poroča o predlogu posl. dr. Tavčarja glede odpovedi carinske pogodbe z Ogersko. Poravnava med Ogersko in Avstrijo mora poštrevati industrijo in kmetijstvo. Kmetovalci so industriji uže mnogo žrtvovali, a zahtevati se ne sme od njih, kar bi jih uničilo. To je otvoritev meje na Rumunsko. — Ogerska je največ kmetijska, Avstrija industrijalna država. Ko bi se ne obnovila pogodba, bi to naši obrti naredilo veliko škodo; Ogerska pa bi svojih pridelkov ne mogla prodajati, kar bi le koristilo avstrijskim kmetovalcem; ogerski obrti pa bi ponehanje avstrijske konkurence le malo škodilo. Ogerska daje novim podjetjem velike podpore, ter je tudi tujo, to je, avstrijsko industrijo izključila od davatev za javne naprave. Vinska klavzula je avstr. vinogradnikom povzročila veliko škodo, ne pa ogerskim; sedaj zahteva Francija zase ista prava kot Italija, a ker bi franc. vina škodila ogerskim, je Ogerska to preprečila. Tudi kvota ni pravična, ker se je silno povzdignila Ogerska. Mi zahtevamo le pravičnost: torej naj se sprejme resolucija. — Bar. Schwegel povdarja, da je dolžnost dež. zbora, preiskati vpliv avstro-ogerske pogodbe na našo deželo in izreči svoje zahteve. Pojašnjuje krivičnost sedanje kvote in važnost zveze Kranjske na jugovzhod, ki se nam dosedaj zabranjuje od Ogrov. Od dr. Tavčarja nasovetovana resolucija sprejela se je soglasno. — 8. febr. Posl. Lenarčič poroča o predlogu posl. Hribarja za ustanovitev zavarovalnice za živino in o predlogu dr. Žitnika za ustanovitev deželne zavarovalnice proti požaru, toči in živinskim boleznim; sprejel se je nasvet, da se odstopita dež. odboru v poročilu v prih. zasedanju. — Posl. pl. Langer poroča o Klunovem predlogu o priklopu Žumberga in Marijindola h Kranjski, in dokazuje, da pripadata ta dva okraja po zgodovinskem pravu h Kranjski. — Dr. Tavčar to priznava, spomni pa, da bi prebivalstvo teh krajev ne želelo priti h Kranjski, ker želi biti združeno s Hrvati. Narodna stranka glasovala bo za priklopljenje zaradi Žumberških gozdov, ki so erariški, in od katerih ima sedaj ogerska vlada dobiček. Posl. Schweiger opozarjal je na gospodarsko zvezo med Žumbergom in Kranjsko ter nasproti dr. Tavčarju trdil, da si želé prebivalci priti pod Kranjsko; v tem pritjal je poroč. Langer, ker so pri nas gospodarske razmere boljše kot hrvatske. Žumberg tudi sedaj še ni del Hrvatske, nego njegova uprava izročena je osobi hrv. bana (ne hrv. vladi), in ko bi se Kranjska odrekla svojemu pravu, pripal bi najbrže Ogerski in ne Hrvatski.

ISTRSKI. 3. febr. Za zgradbo železnice Trst-Poreč-Canfanaro sklenilo se je pričeti pogajanja z občinami za prinesek 700.000 gl., dovoljeni uže od dež. zbora.

5. febr. Razprava o ljudskih šolah. Poročevalec dr. Constantini toži o šolskem stanju in zanemarjanju laških šol ter nasovetuje 12 resolucij, ki so se seveda sprejele. Obsegajo: ustanovitev povsem ločenih ital. in slovenskih učiteljskih pripravnic, imenovanje vsaj jednega šolskega nadzornika ital. narodnosti za vsak šolski okraj v nadziranje laških šol, preloženje sedeža deželnega šolskega sveta iz Trsta v Poreč in delitev mešanih šol v narodnostno ločene. Pri razpravi o šolskem proračunu za 1896 nasovetuje poročevalec dr. Kržič imenom šolskega odseka, da se od

deželnega šolskega sveta za razširjenje obstajajočih in ustanovo novih šol zahtevana vsota ne dovoli celoma; posl. Rizzi utemeljuje to parcijalno odklonitev s tem, da mora imeti deželni zbor pred privolitvijo novih sredstev poročilo, da se bo oziralo na njegove večkrat izražene želje v šolskih stvareh. — Vladni zastopnik priporoča popolno dovolitev. Dež. zbor pa je dovolil le vsoto v razširjenje sedanjih šol, odklonil pa ono za osnovo novih. Vse potrebnosti za šolske namene znašajo 203.287 gld. Proračun učiteljskega penzijskega zaklada 24.879 gld. se je odobril.

GORIŠKI. Grof Alf. Coronini interpeloval je o kazenski obravnavi Morpurgo. Ker je prebivalstvu znana vsiljivost židovskih odvetnikov; prijateljsko občevanje sodnikov tukajšnjega okrož. sodišča z njimi; ker vsled tega trpi ugled sodišča, — zakaj ni se delalo na to, da bi se preiskava in sodba vršila pred drugim sodiščem?

5. febr. Posl. Rojic predlaga nujno, da se obrtni nadaljevalni šoli s sloven. učnim jezikom dovoli podpora. Proti govorili so Payer, Verzeznassi in Venutti. Pred glasovanjem ostavili so ital. poslanci dvorano, ker so bili v manjšini. Vsled tega morala se je zaključiti seja.

KOROŠKI. Dež. zbor ni dovolil „Südmarki“ prošene podpore. „Ostdeutsche Rundschau“ se zaradi tega strašno togoti. Koroška je od nekdanj nemška dežela, Vendi iz juga silijo v deželo šele zadnji čas, ker vlada tako ljubeznjivo skrbi za nje, in ker so Nemci toliko mladni. Dokaz: 34 nemških, 3 slovenski dež. poslanci! — S človekom, ki je nalašč toliko neveden in toliko fanatičen, pač ni možna polemika! — Grozovito pa bo maščevanje nad izdajskimi nemškimi liberalci, kajti napoveduje jim „boj do uničenja“.

31. jan. Volilna preosnova za deželni zbor se je sprejela. Uvedle so se direkne volitve v kmečkih občinah in pomnožilo število poslancev za dva (mesto Celovec in kmeški okraj Wolfsberg). Posl. Einspieler bil je proti privilegiju velikega posestva in okrajšanju kmečkih občin v primeri z mestnimi. Posl. Kiršner želel bi peto kurijo z občin volilnim pravom. — 1. febr. Posl. Einspieler zahteva uvedbo verske šole, škof Kahn želi, naj zavladata mir med narodnostima v deželi.

ČEŠKI. 30. jan. V budgetni komisiji poročal je posl. dr. Pacak o privatnih ljudskih šolah s pravom javnosti in predlagal povišanje proračunljene vsote 42.400 gld. za 10.000 gb. ter resolucijo, da se naj le takim šolam daje podpora, ki vsprejemajo izključno otroke, večje poučnega jezika. Temu protivili so se vsi nemški poslanci. Posl. Pergelt vidi povišanje podpore pri slabih denarnih razmerah neopravičeno, pravi, da se Nemci oškodujejo, ker je za nemške šole le 3100 gld., za češke pa 12.000 gld. določenih, to da je proti enakopravnosti, zlasti ker nemški duhovniki niso narodni agitatorji, pač pa češki! Pacakov predlog so zavrgli Nemci in veleposestniki.

31. jan. Vašaty utemeljuje predlog o preklicu Schönbornovega ukaza od 3. febr. 1890 o jeziku Pražkega nadsodišča. Dr. Funke in dr. Bareuther sta izjavila, da je delitev pri nadsodišču bila najmanj, kar so mogli doseči Nemci; obžalujeta, da ni nemškega in češkega nadsodišča. — Nemci so proti, Čehi in veleposestniki za odkazanje predloga na kurijalno komisijo.

4. febr. Dr. Zátka utemeljuje spremembo dež. zakona o ljudskih šolah; za češke šole imele bi skrbeti češke, za nemške šole nemške šolske občine in okraji. Kjer se osnujejo češke in nemške šole, naj še šolska občina deli. Osnujejo se šolski katastri za večinske in manjšinske šole. Otroci sprejemati se smejo samo v ono šolo, katerega poučni jezik govoré. — Jednak predlog slavil je dr. Zátka

uže 1894. Namen mu je odstraniti zavisnost manjšinskih šol od večinskih. Nasproti predlogu dr. Čelakovskega, da ima nositi troške za šolo dežela, meni, da naj manjšina sama po možnosti vzdržuje svoje šole; to zahteva narodna enakoveljavnost; vsaka opravlja svoje šole brez vmešavanja druge. Poročilo o stanju ljudskih šol kaže, da je 1893/4 bilo v nemških manjšinskih šolah 18.239 otrok, od teh 11.562 z nemškim, 6635 s češkim maternim jezikom. Na čeških manjšinskih šolah bilo je 10.682, od teh le 109 z nemškim maternim jezikom. — Hitro ko bi morala vsaka narodnost sama vzdrževati svoje šole, izpolnili bi Nemci sami „lex Kvičala“. Samo malo čeških otrok se pogermani. Dobiček za nemški narod ni v nobenem razmerju s troški. — Posl. Krejčík nasvetuje ustanovo splošnih rokodelskih šol na Češkem.

7. febr. sklenila se je kanalizacija, oz. uravnava za plovitev po vodi od Prage do Ustja po Labi in Veltavi. — Dr. Urban in dr. Hallwich priporočala sta predlog posl. dr. Fořta o odpovedi avstro-ogerske carinske in trgovske pogodbe. Grof Sylva-Taroucca pozivljal je vlado, naj bode ona nasproti madjarskim zahtevam isto tako brezobzirna, kakor so to oni nasproti vsem našim zahtevam. Predlog sprejel se je z oduševljenjem soglasno.

MORAVSKI. 29. jan. Posl. Začek nasvetuje premembo deželnega reda in deželnozborskih volitev, da se pomnoži število poslancev za kmečke občine, po primeri števila prebivalstva in davkov z ozirom na prebivalstvo dežele, volilce velikega posestva, mest in trgovske zbornice, združenje mestnih in kmečkih volilnih okrajev na pravičnejši podstavi, za razširjenje volilnega prava v deželni zbor na vse one, ki plačujejo direktne davke, in bez ozira na davke, za vse one, ki imajo občinsko volilno pravo, naposled za uvedbo direktnih volitev v kmečkih občinah. Deželnemu odboru nalaga se poročilo o tem v prih. zasedanju. — Posl. Roskošny utemeljuje predlog, vlada naj predloži zakon, ki prepoveduje običajno parcelovanje kmečkih posestev; kdor hoče dobiti dovoljenje v to, mora biti uže več let posestnik dotičnega zemljišča.

3. febr. Vlada se pozivlja, da se karteli podvržejo nadzorstvu vlade ali dežele, ter prepovedo prebivalstvu škodljivi karteli. Dr. Merores izjavil je, da vsi karteli, ki posredno ali neposredno vplivajo na cene, tvorijo, ako so bez zakonskih določeb in nadzorstva, socialno nevarnost.

4. febr. Veča debata bila je ob poročilu o zasnovi češke dež. višje realke v Ogerskem Brodu. Dež. namestnik je izjavil, da vlada priznava potrebo več čeških šol. Mnogo več število nemških gimnazij izvira iz tega, ker so jih ustanovili, razun dveh, redovi ali zaloge, ter da jih je pozneje prevzela vlada. Od 1867 osnovala je država 8 čeških gimnazij na Moravskem. Opozarja tudi na veliko skrb, katero obrača vlada na obrtne in strokovne šole. — Dr. Svozil želi boljše plačo učiteljstvu in ustanovo češke univerze na Moravskem.

5. febr. Posl. Skene je izjavil proti Čehom, da je veleposestvo z levico jedino v brambi za jednoto države in za ustavo. Nikdar ne bo soglasja s Čehi v vprašanju o češkem drž. pravu. Moravska bila je samostojna, od Češke korone nezavisna država z lastnimi vladarji. Dr. Stransky odgovarja mu, naglašaje privilegije veleposestva, ter da se za parlamentarizmom v Avstriji skriva vedno še absolutizem.

7. febr. posl. Proskowetz opisuje veliko važnost kanala med Dunavom in Ostro, ki se naj zove, ker se izvrši v proslavo cesarjevega jubileja, „Cesarja Frana Josipa kanal“ ter predlaga, vlada naj drž. zboru predloži zakonski načrt za osiguranje gradbe tega vodotoka, kateri

hoče deželni zbor gmotno podpirati po možnosti, ker uvidi veliko važnost njegovo za državo in deželo.

8. febr. Posl. Schrötter nasvetuje odklonitev prošnje za podporo češke privatne šole v Znojmu; posl. Tuček podelitev 5000 gld. Predlog Schrötterjev sprejet. — Posl. Poppelak poroča o prošnjah treh privatnih šol v Lipniku, Misteku, Hodoninu za podporo in nasvetuje prehod na dnevni red; manjšina je za podporo po 4000 gld. vsaki. Predlog Poppelakov sprejet, na kar člani narodne stranke ostavijo dvorano.

GALIŠKI. Vlada se pozivlje ob pogodbi z Ogersko prenameniti pravila avstro-ogerske banke; osigurati Galiciji zastopstvo v generalnem sovetu ter jej tako omogočiti odločilni vpliv na bančna opravila. Bančne podružnice v Galiciji naj se pomnože.

3. febr. Deželni proračun za 1896 kaže dohodkov 3,518.628 gld., potrebnih 10,110.048 gld. Na direktne davke bo 61% doklade in s tem pokrit nedostatek. Vladi naroča se, zaprečevati izseljevanje v Brazilijo in strogo nadzorovati agente in kaznovati njih prestopke.

DALMATINSKI. 4. febr. razpravljalo se je o ljudskem šolstvu. Posl. Biankini pritoževal se je, da se v zadnjih letih ni storilo nič napredka v tem pogledu. Posl. Ziliotto izjavil je, da je proti proračunu, ker se ne ustreza šolskim potrebam laškega naroda, katerega večina ne priznava v Dalmaciji. Srb Bjelanović pritožuje se o preziranju srbskih ljudskih učiteljev. — Salvi napada šolsko upravo radi postopanja glede italijanske šole v Spletu. — 5. febr. Posl. Vranković nasvetuje, da se vdovi dr. Klaića v znamenje priznanja zaslug pokojnega, dovoli penzija iz deželnega zaklada. Nujnost predloga sprejela se je soglasno; isto tako predlog sam.

Kaj pravi nova pitejna reforma v Rusiji?

(Konec.)

Pitejna reforma je bila uvedena v zgorej imenovanih gubernijah oktobra meseca 1894., in uže po treh mesecih je dobilo ministerstvo financij toliko naglednih dokazov za reformo, da kar nič ne skriva svoje trdne volje nadaljevati preobrazovanje pitejnega dela. Kdor sledi za delom naših državnikov, pač mora vedeti, da je vlada uže do poletja 1895. označila 25 novih gubernij jugozapadnih, katerim je bila odločena ista izpremena v pitejnem delu, katera je zgodila se s četirimi vzhodnimi gubernijami: ufmisko, samarsko, orenburško in permsko. „B. T. II.“ priobčuje v kratkem poročila, katera je dobil iz virov zanesljivih; tudi mi delamo po Rückertu „aus dem Auszug einen Auszug“, to je: faktična podstava naše razprave se opira na vladin vir.

Pred reformo bilo je v narodu mnogo raznih, tam i tam prav nelepих presoj, katere so v nekaterih vzbujale nado i radost, v drugih pa obupanje i srd. Med prvimi so bili seveda vsi istini prijatelji ruskega naroda i njegove blaginje, med njimi je bil ta del samega naroda, ki si sam želi blaga i pravega napredka, ki si ga vstvarja v podobi družtev treznosti, kakoršnih je razsejano po vsej Rusiji nekoliko tisoč; saj ta narod hrepeni po blagopristojnosti i zmernosti, pa si jo sam le po času i ne vselej s polno uspešnostjo stvarja, ponavljamo ta izraz: stvarja! Med njimi bila je tudi pravoslavna ruska cerkev s svojimi najgoršimi predstavitelji, ta istinita mati i ohraniteljica ruskih narodnih svojstev, ruskega narodnega življa. Med drugimi pa so bile v prvi vrsti največje pijavke ruskega naroda — kabačiki, oštirji v najhujši svoji podobi, najemniki i lastniki žga-

narij, v kojih točijo i prodajajo vodko, i koje Rusi zovejo кабаки, Poljaki pa pod rokovodstvom Židov šinki. Tudi na Slovenskem ima gostilničar (oštir) svojo ceno, ruski kabačik pa je v svoji vasi „car — veliki gospodar!“ On ima svojo vojsko — celo legijon obupnejših privržencev — agitatorjev, kojim narodna kopejka velja ravno toliko, kolikor jim stoji svoja duša, katero bi za poknen groš pač prodali desetkrat, ko bi jo kupil kdo. Med drugimi so bili tudi pristaši „сбыдои старшны“, to se pravi ljudje, kateri živé izključno po vodilu: „Tako so živeli naši pradedi, tako čemo živeti tudi mi, njihovi pravnuki“. Ruski narod je dolgo rabstvoval; pa vsled svojega slovanskega čuta, vsled svoje slovanske sklonnosti k svojevolji, ideje lične svobode nikoli ni zgrešil, lična svoboda pa seveda tudi po njegovih pojmovih začenja — v njegovem žepu... Tem ljudem je vsaka spremena „страшного срца“ svetotatstvo, dasi bi bila v svojih posledicah še tako blagodatna i blagotvorna. Med drugimi je bila in corpore tudi vsa garda пропойцы и пьяницы (pijancev). Prvi so taki ljudje, kojim, če „запачуть“, po slovanski zategnejo, ničesar ni škoda, ni svojega, ni tujega kožuha, ni svoje ni tuje srjace... Ti ljudje ne vedno pijejo, a pijejo po naitju (prihodu) — seveda ne Duha svetega, a duha svojega, duha slabega bezpomočnega. Drugi pa so navadni pijanci, tudi Slovencem dobro znani, koji pijanstvo smatrajo rokodelstvom, glavnim virom svojega nezavidnega životarenja. Vsi ti predstavitelji nihilizma sui generis zašumeli so v narodnih tolpah, da je bilo kar grdo; kajti niso brezgali z nobenimi sredstvi, a laž so si pa takoj zaplenili kot najcenejšo zaveznico. Kabačiki so zatrobentali v vsa svoja jerilanska trobala, da državna vodka ne bo dostopna kmetičem ni po ceni, ni po mestu... Istini smisel kabačkega joka i stoka pa je bil seveda ta, da bi kmetje pokupili one sode vodke kabačke, kateri so stali v kabačkih kletih kot bogati zapasi (zakladi). Sleparija se jim je seveda popolnoma udala (obnesla). Kmetje so v strahu za božične praznike pokupovali kabačko „sivko“, po ruski „сивуху“, kar celimi vedri! I kako jih je pozneje bolelo, da so šli na limanice svojih dobrotnikov — odrtnikov, ko so zvedeli, da državna vodka skoro nič ni draža, nego je bila kabačka; kar pa je do kakovosti, je med njima razlika, kakoršna je med nebom i zemljo! A kesanje bifo je prepozno, kabačiki so svoja dela odlično likvidovali, a pijana garda njih je seveda tudi dobila svoj košček: bila je torej splošna zadovoljnost — „mein Liebchen, was willst du noch mehr“?!

Pa „à quelque chose malheur est bon“, pravi francozka pogovorka, i tudi v tej slepariji ni bilo „buda bez dobra“. Rayno v tej mešanici raznih, celo protivnih interesov, ravno v tej zmoti zdravih pojmov morebiti skriva se glavni vzrok, da je reforma bez vsakih narodnih prekucij,¹⁾ bez najmanjšega nasilja praviteljstvenega, pri polnem pokoju narodnih mas zagledala svoj svetli dan rojstni, da je mirno nastopila svojega življenja pot, da je začela pri takih dobrih avspicijah blagotvorno vplivati na ruski narod.

Naseljenje se je najprej prepričalo, da draginja državne vodke ni tako velika, kakor so si jo mislili začetkom, 5—10 kop. na posodo, katera se po svoji veličini približuje k slovanskemu poliču, seveda ni pribavka (priklada) taka, o koji bi stalo govoriti, tem bolj, ker veči del te vsote zahteva lepota i trdnost posode. Naseljenje je tudi prav kmalu skoro razpoznalo, da je državna vodka v pri-

¹⁾ Bez neotesanih sitnostij pa vendar le ni bilo. O jedni smo poročali v 9. št. 1893. „Slov. Sv.“, dasi s smešno podstavo, katero jej je pa najbrže pridala le novinarska javnost. Pis.

meri kapljica, katera pač popolnoma zasluži zgodovinsko nazvanje „zelena vina“, katero so popivali v dobre stare čase ruski bogatirji, ruski carji. Slava državne vodke je brzo pronikla (prodrila) daleč za Ural, v sibirskie planjave, iz kojih prihajajo trgovci v Perm ter tukaj kupujejo „državno vino“ i za svoj domači obhod, i svojim prijateljem i znancem na prodajo.

Zdravniki i ranocelci poročajo v viračebne uprave, da minuvšega predpusta i pusta, koji pa tukaj traja cel teden, skoro ni postopalo takih bolnikov, kateri bi si polomili ta ali drugi člen svojega telesa zato, ker so jim noge odpo-vedale se od svoje navadne in trdne službe. Ali najsičajniši dokaz blagotvornega vpliva reforme na narodne mase predstavlja je Permska policija, katera kaže v svojem dokladu (poročilu), da je leta 1894. meseca januarska i februarska pobrala valjajočih se na ulici 405+366,*) v tem ko je leta 1895. za isti obrok nabrala onemogših le 179+238! To število se menda še precej skrči, ko od slabe kabačke vodke ne ostane ni duha ni sluha, kar pa leta 1895. seveda še ni moglo biti; kajti zaloge, o kojih smo govorili zgorej, so bile zares obilne, pripasi so bili bogati...

Naposled ne smemo pozabiti instituta, o kojem Slovenci nimajo nikakih pojmov, ki je nov tudi v Rusiji, se je izcimil z reformo i radi te reforme. Mi govorimo o „gubernskih, ujezdskih i, če se ne motimo, tudi o „selskih komitetih treznosti“. Sestavljajo se ti komiteti iz poštenih i treznih poseljanov pod rokovodstvom administrativnih činiteljev s tem, da bi nadzirali pravilno prodajo i kupčijo državne vodke, da bi ne razplodilo se tajno krčmarstvo, i da bi pijoči ljud vedel se prilično i dostojno človeka, nadarjenega zdravim smislom, po slovski: „kateremu je Bog dal pamet...“

Jaz bi mogel svojo razpravo še z raznimi zanimivimi datumi zasebne veljave popolniti, pa tega ne storim, ker i bez tega ne vem, sem li ustregel svojim poročilom komu ali nikomur; pa naj si boče kakor koli, jaz sem dal svojemu peresu nekatero voljo le zato, ker smatram našo novo pitejno reformo delom epohalnim v razvoju ruske narodne npravstvenosti. Torej honny soit, qui mal y pense.

Božidar Tvorcov.

Za oluje.

Nebo tmurno — bura urla,
Težkim pljuskom kiša lije,
Sieva, tudnji, drvlje puca,
Zemlja drkće, more vrije.

Razsrdjena narav ciela
S boli, s gnjeva gordo ruknu,
Da izkali srdžbu svojo
U oluju strašno buknu.

Al da bol i srdžba silna,
Što mi žarko srce truju
Provaliti tako mogu
U užasnu u oluju;

Cio svet bi zadrktao
Od orljava, od grozote,
Stvorio bih u pepeo
Te bezbrojne lškarjote,

Što mi biedni narod kvare
Licumjerstvom, mitom, zlobom;
Drugi Neron, pjevao bih
Nad njihovim kletim grobom.

Dinko Sirovića.

*) Te številke nam kažejo, da imajo prav oni, ki trdijo, da v borbi z vodo je ruski narod tem slabiji, čim dalje živi on na vshod. V zapadnih in osrednjih gubernijah so podobna prizorišča redka, vsaj mi jih lično (osebno) nismo videli nad 100 v teku celih 20 let! Zato mi ostanemo pri svojem mnenju, da namreč te številke ne kažejo tolike silo pijanstva, kolikor silo slabosti i neumelosti ruskega človeka; kajti najveći kontingent „teh, muh“ dajejo ne pijanci, a ljudje, kateri pijo „pizko da mrtko“... Pis.

Iz Krčevinskih potočnic.

(Elegija.)

O misera et miseranda conditio!
Sv. Avgustin.

Kaj se pri vas vse godi, predragi mi, kranjski Slovenci?

Pika prepira vas ost, muči nesloge vas strup.

Kdo neki pošlal med vas pogubno je strelno razpora,

Ki je napredku na kvar, ki je omiki udar?

Kje vam je vest, brezumni ljudje? kje vaše poštenje?

Kje je ljubezni sijaj, da bi obseval vaš dom?

Stranki med vami ste dve, ko močna nasprotna viharja,

Kavsati, ravsati se, nimati nikdar miru.

Kakor po noči ves svet nam tmina pokriva strašanska,

Neugodnosti izvor, grozo in strah dihač,

Tako okroža vas vse razcepljene gudna sramota,

Vašo neumnost kažo, koder slovenski je svet.

Dajte, rojaki, slovó, slovó, ah, nemiru, prepiru,

V slogin se vrnite krog, v mirov se vrnite bram.

Kako imate korist iz vednih preprirov in svaje?

Od razumnihva zasmeh, od poštenjstva prezir.

Tožen je položaj naš. Kakó bi ga človek premenil?

Kje je podporna pomoč revnim Slovincem? Nikjer.

Zasmehovalcev krohot je slišati daleč okoli.

Kamor obrnem oči, rogačo nam se povsod;

Čuvaj usmiljeni Bog nam domovino razpora!

Kjer je razpor in prepir, ondi ni sreče domá.

Božidar Flegerič.

Literarna pisma.

II.

Fran Govékar-Kosec znan je slovenskemu občinstvu po svojih feljtonih v „Slov. Narodu“ in v „Edinosti“ ter po novelicah v „Vesni“. Mlad pisatelj je še, v katerem še vse vré in kipi; a kakor smemo po dobroti mošta sklepati na izbornost vina, tako smo upravičeni k nadeji, da postane on še priznan in odličen književnik slovenski. Omenjenih feljtonov, pisanih od dneva za dan, ne smemo soditi prestrogo; a lani pojavil se je v „Ljub. Zvonu“ prvič z daljšo povestjo, in uprav ta je po naši sodbi relativno najbolji leposlovni proizvod v tem tečaju. Relativno pravim, kajti absolutne popolnosti jej, žal, ne morem priznavati. Pričetkom povesti je hčerino vedenje do očeta preveč afektovano, očetova ljubeznjivost preveč karikovana, da bi to povsem odgovarjalo verjetnosti. V nadaljevanju povesti pa spoprijaznimo se do cela s pisateljevim pripovedanjem, zato pa nas zopet konec prehvačja. Pisatelj nam je, bodi nam oproščena ta indiskretnost, povedal, da je iz početka namenil povesti tragičen konec, a misleč, da bolj ustreže večini čitateljev in čitateljic, izvolil rajši „dober“ zvršetak. A baš v tem se je zagrešil. Mi prisojamo večini „Zvonovih“ čitateljev mnogo boljši estetiški čut, in mislimo, da jim v povesti ni glavna stvar, „ali se pari dobé ali ne“.

Oni časi, ko so morali na odrih „popravljaliti“ drame, ko se je Julija v rakvi zbudila pravočasno, da je preprečila smrt Romeovo, ter sta se potem došedšim znancem predstavila kot srečna zaročenca, niso še tako davni; in vendar, kdo si more danes misliti tragedijo drugače završeno, nego tragično, kdo more verjeti, da je nekdaj občinstvo prisililo predstavljavce, da so igre preminjali v napominjanem smislu, da se je iz ljudomilosti do junaka pozabilo na vse drugo? Estetiški čut občinstva se je poblašil in poboljšal, vtopili so se poslušalci v dramo, izprevideli, da je pogin junakov posledica njegovega dejanja. Ne da bi poznali Aristotela ali proučevali poetike; naravni čut dovel jih je do tega izpoznanja.

Slično je z romanom. Ljubavne spletke in konečne poroke — pri tem berilu čuti morda kaka poetiški navdahnena kuharica vse blaženstvo; — a v obče pa one

nikakor niso več glavna stvar, mi cenimo dobroto in vrednost povestij sedaj po vse drugih kriterijih. In tako mi pripozna pač vsakdo, da zvršetek povesti „Sama svoja“ nikakor ne izvira iz logičnih posledic, temveč iz same slepe, prisiljene naključbe.

Omenil sem to stvar, morda le preveč na široko, a to zato, ker bi videl nerad, da bi naši pisatelji delali, iz katerih ozirov koli, koncesije, ker bi zlasti nerad videl, da bi to storili morda celo proti svojemu boljšemu prepričanju, da bi se udali v tem ali onem pogledu napačnemu vkusu množice, najmanj pa celo v „Ljub. Zvonu“, ki je vendar namenjen izobraženim krogom.

V ostalem pa morem le ponavljati, da priznavam veliko pisateljsko nadarjenost, da moram pohvalno omenjati zanimivo in živahno pripovedanje, krepko risanje iz življenja posnetih značajev in zdravo realistično snovij. Nobene osladnosti in sentimentalnosti ne zapaziš pri še tako strastnih ljubezenskih prizorih; nobenega plavanja po zračnih višinah, temveč vedno dobro opazovanje rodne nam zemlje pri raznih opisih in slikah. In zato tudi ni onega fantastičnega idealizma, temveč krepak realizem v značajih in dogodbah.

Morda zajde pisatelj tu in tam celo predaleč; morda včasih pretirava, no da bi zaradi tega napovedovali njemu in „Zvonu“ križarsko vojno, kakor se je to zgodilo v najivni domišljavosti od nekaterih učiteljskih krogov, ki so s tem pač mnogo bolj osmešili sami sebe, nego bi jih mogel pisatelj v povesti, — ne pride nam na um; veselimo se lepega talenta, bodrimo ga, mesto da bi ga skušali morda celo zatreti!

Omega.

Stritar in Vodnik.

„Mnogi ljudje hočejo biti samo radi tega idealisti, ker so v praktičnih vprašanjih nespretni.“

„Flieg. Blätter“ 8./1. 1896.

Kaj ne, kako sem poređen, g. urednik! Oprostite mi pa le, vsaj ne namerjam nič hudega, če povem, kaj sem si mislil, ko sem prečital odstavek Stritarjevega „Dunajskega pisma IV.“ v 11. štv. „Ljubljanskega Zvona“ prošlega leta. Govori se tam takole: „... zemlja (slovenska) ponajveč malo rodovitna, da ne more živiti vseh svojih prebivalcev, naj tudi delajo kakor črna živina. „Stvarnica“ nam ni bila tako radodarna, kakor se je videla našemu lahkodušnemu Vodniku; meni se zdi precej skopa in stisnjena gospa.“

Tako se g. Stritar izraža torej v času, ko skrbi malone ves misleči naobraženi svet slovenski, kako bi se mogel povlastiti in se polotiti obilice prirodnih zakladov domače zemlje in jih izkoristiti v pomnoženje narodnega blagostanja. Kako vzvišeno glasi se:

„Glej, stvarnica vse ti ponudi,
Le jemat od nje ne zamudi!“

„Stvarnica“ niso samo sočne, s cvetkami posute tratine; mastne njive in vinorodni bregovi, kakor si jo misli g. Stritar, temveč vse, kar se je stvorilo in se stvarja nad in pod zemljo, zbog večne živahnosti atomov.

Vodnik je bil kot petrograf, botanik, kot prijatelj obče prirode, gotovo bolji nje poznavalec nego je Stritar. Precej smelo je torej, ako se on, kot reformator novodobnega našega pesništva, spušča na jednostranska polja, in izreka svojo nepotrebno opomnjo o jasnem in premišljenem nazoru Vodnikovem. Lahkodušnost očitati možu

morda zato, ker ga je precej zavihani Kopitar nazivljaj radi njegove dobrodušnosti „amicus foppabilis“, vidi se mi jako oblastno, osobito ker se je zgodilo v času, ko imamo o Vodniku obširnih životopisov; ko so se priobčila njegova pisma, in naj ne bi bil drugače pustil „dovolj spomina“ za seboj.

Dandanes umevamo bolj, nego kedaj poprej, izrek Vodnikov o „stvarnici“; žalibog, da ga poprej nismo tako umeli. Izenadila me je zatorej opazka Stritarjeva o Vodniku; vidi se mi, kakor bi se hotelo zlatemu reku odvzeti nekoliko resnosti pred občinstvom.

Vodnik gledal je na vlastne oči, kako se izkoriščujejo prirodni zakladi v blagostanje narodovo; živel je v času, ko je cvetel železarski in drugi obrt na Slovenskem, pa nam pustil v imenovanem izreku krasno oporo; žal, da se nismo ravnali po njej. Razdrte vigence in topilnice, sestradani kovači i. t. d., to je žalostna perspektiva današnjih dnij po nekdanj cvetočih gorenjskih železnikih.

Premalo smo se bavili z mislečim Vodnikom, sicer bi nas bil pavdušil za ono, česar nismo mogli umeti. Dà, Vodnik je videl, česar vseskozi ne vidi Stritar: da je kruha žitnega malo v Slovenčih, a drugih darov prirode (= kruha) v obilici. „Pusti ogrado svojo, človek božji, pa si pridobi hleba od radodarne prirode lažjim potem; i kamenje samo lahko je tvoje jelo“, rekel bi Vodnik današnjemu Kraševcu. Književniki naši gotovo bi ga vsi ne umeli. — Sedaj si „lahkodušni“ Vodnik, sedaj, ko po stotine naših slovenskih rok pomnožuje tam tuji kapital z zakladi iz domače zemlje — kjer so nam poprej cvele rožice. Učili so nas preveč napačne idealnosti, pa smo bili nerabni na praktičnih poljih.

„Le jemat od nje ne ramudi!“ — Zamudili smo, mnogo mnogo smo zamudili v lahkodušnosti svoji, pa ne bodeme več, če bo sloga. Tebe pa, Vodnik, častimo, ker si nas v prvih pesmih svojih bodril k takemu delu, kakoršnega poznejši reformatorji niso poznali do cela nič. Naše premogovnice dajajo milijone, ne nam — tujcu. Kranjska obrtna družba razširja svoja podjetja; Schlesingerji, Faberji in Italijani sekajo nam gozde; Žid s pomočjo domačih hlapcev svojih grabi podse; naše toplice, naša letovišča: vse priroda naša. Kje naša? — „Le jemat od nje ne zamudi!“ zagrmí „lahkodušni“ Vodnik. Kaj ni to žalostno, g. Stritar!?

Kdor je čital „Sódnikove“, razvidel je lahko, da si Stritar misli Slovenca le tedaj srečnega, če more koracati za oralom in gnati vsako leto par voličkov domače reje na prodaj.

Čitali smo lansko leto, da se je celó v inozemstvu osnovala delniška družba s štirimi milijoni marek, da si zagotovi one še proste zaklade, katere je „skopa in stisnjena gospa“ priroda; mislim, kar slučajno raztresla po zemlji naši. Vse naše? — Ne! — Le jemat od nje ne zamudite, — tuje!

Završim to pismo s koncem izvrstne razprave Koblarjeve o železarstvu na Kranjskem (Letopis Mat. slov. 1892): „Radostno bi bilo za Kranjce, ako bi za stoletnico, kar je Vodnik zložil fužinsko pesem „Jeklenice“, mogel zopet kak slovenski pesnik v onomatopoeičnih izrazih navdušeno oponašati glasna fužinska kladva z besedami: „Ta tanka, ta tosta!“ — Kako bi mogel, vsaj te prvak naših pesnikov ne umeje! In da bi on sam hotel dandanes oponašati domača fužinska kladva, — nastala bi prežalostna eligija.

— čija.

ZRCALA.

Kritik.

La critique est aisée, et l'art est difficile. D'estouches.

„Oderint, dum metuant!“ (naj me sovražijo, — da se me le boje!) — je njegovo geslo. In zares, boje se ga vsi: pesniki, pisatelji, dramtiki, igralci, igralka, baletke, artisti, klovni, komponisti, biciklisti. itd.

Ako zapiše on besedo „probatum“, slava ti je gotova; ako se namrdne on zaničljivo, izgubljen si; zaman je ves tvoj napor, zaman ves tvoj talent. Njegov ugled je velik, njegova sodba dogma, njegovo prijateljstvo kapital in lava, njegovo sovraštvo poguba, sramota. G. kritik je doktor, redaktor veljavnega dnevnika „T...“, kolega kneza K-skega in ljubimec starikeve grofice N-ay.

Ali je potem čudno, da ga uvažuje vse, da se trudi vsakdor, dobiti njegovo naklonjenost? —

Humorist K. — poznate ga vsi! — je spisal uže precej dobrih spisov za dnevnike in mesečnike. Ljudje so trdili, da je duhovit, da je njegov jezik krasen, da je tehnika njegovih del umetna in efektna... začeli so se zanimati zanj i širši krogi, kupovati njegove humoreske... začel je postajati popularen... — G. kritik pa se je porogljivo smehljaj, molčal in — čakal, čakal... In zopet je izšlo delo humorista K. — Čitatelji so v obče trdili, da je najboljšje, da je „presegel v njem samega sebe“, da mu ni para v literaturi. G. kritik pa se je muzal, molčal je in — čakal. Ko pa sta minula dva tedna po izdajanju tistega humorističnega romana, čitali so občudovalci K-ovega genija v feljtonu dnevnika „T...“, strmeč sledeče stavke: „Uže nekaj časa s studom in ogorčenostjo opazamo, kako zadobivata v našem slovstvu plagijat in kompilacija — častno mesto. Toleratno smo molčali dolgo, pričakuj, da se G. K. osvoboditi tega najglavnejšega liter. greha, da se spokori, — onemi ali pa z zares dobrim, izvirnim delom popravi svoja — tatinstva. Zaman. V interesu in časti našega slovstva dolžni smo govoriti. Prečitali smo ga, in naša ogorčenost je dospela do kulminacije, kajti delo G. K. je prosta kompilacija in plagijat: dela Saphira, Pötzla, Kotzebua, Nestrova, — romani Tolstega, Turgenjeva, Goetheja in Jurčiča so očetje, bratje, sestre skrupalca G. K. Iz teh del je ukradel cele odstavke, cele prizore; iz teh del je prestavil v svoje dosedanje spise večino „dovtipov“, — originalna je le okorna njegova tehnika. V naslednjem podajamo dokaze, citate... i. t. d.“

Humorist K. je bil uničen; noben založnik ni sprejemal njegovih spisov, čital ga ni nihče več...

Tragedinja gđc. S. je prišla gostovat z namenom, da sklene pogodbo, ki bi jej prinašala par tisočakov letnega zaslužka več. Nastopila je v Sudermanovi „Domovini“. Gledalci so bili občarani — gledišče je grmelno ploskanje in vzklikov — cvetlice so deževale — splošna sodba: take „Magde“ še ni videlo naše mesto. G. kritik pa je krivil svoji ustni v dvomen nasme, molčal in — čakal. Čakal je dva, tri dni. V tem je nastopila gđc. S. v Ibsenovi „Nori“. In zopet je bila splošna sodba prelaskava. Naslednjega dne pa je čitalo mesto v listku dnevnika „T...“ naslednje besede: „Tako surovo, tako diletantsko se nismo videli nikdar predstavljati nesrečne cinikine „Magde“; — take karikature „Nore“ menda še nikdar niso nosile glediške deske, kakoršno smo bili obsojeni gledati mi v teh dneh. Bez vkusa, bez misli, brutalno vse, umetnega, lepega nič... I. t. d.“

Gđc. S. je nastopila še v tretje, v vlogi „Madame Sans-Gêne“. Ganila se ni skoro nijedna roka, — ravnateljstvo je pa seveda ni angažovalo... Na pouličnih stenah hiš so nabijali velike kričeče lepake „Ostriženi pudli“, opereta v 3 dejanjih, spisala Boris Gregorjevič in Vesmir Čestislav; komponiral Miljutin Adonis. V 2. in 3. dejanju nastopi v solo-baletu gđc. Elvira Satanella. Opereta se vrši v Orinoku (po leti), v Moskvi (po zimi) in v Ljubljani (tri dni po potresu). Ljudstvo se je smejalo. Kdo so ti pesniki in skladatelji? Neznanci. In ta gđc. Satanella? — Ah, to je tista črnolasa bujna punica dvomljive morale iz propalega cirkusa Sironi! Ha, ha! — Tista meča... tisti ogromni boki...! To bo balet à la elephant.

G. kritik pa je molčal ter — čakal. In glej, med predstavo, katero je kalilo sikanje in pogostoma porogljiv krah, je dobil dišeč biljete: vabilo gđc. Elvire na souper — po predstavi — v njenem boudoirju — ob 11. uri ponoči... „Ker sem povabila le Vas. g. doktor, pričakujem Vas za trdno. Vaša E. S.“ — Tako se je glasil poslednji stavek. — Ko je prišel naslednjega jutra v uredništvo lista „T...“, čakalo ga je uže na mizi obširno pismo. Odprl je je ter vzel smehljaje iz njega tri vizitke in — tri petdesetake...

Kakšen je bil vspeh in kakšna kritika „Ostriženega pudla“?

Sinoči so ga igrali 200-tič; prisotna sta bila tudi knez K-ski in grofica N-ay...

V Ljubljani.

Prohor.*)

*) Onim p. n., ki poprašujejo, koga sem menil z „Velikim pisateljem“, odgovorjam: Poslušajte pazno! „Ako stopiš petu na nogo, zacvili“. Kdor „zacvili“, njega sem menil! — Zdravil!

LISTEK.

Vsakdor mi menda pritrdi, da je dolgočasno, ako mora človek sedeti zimski popoldan sam v svoji sobici. Zakuriti sem si dal sicer prav pošteno, — vsak pač nima te slabe navade, da bi rad prezebal. kakor junak Pavlinine povesti — no delati se ne ljubi vselej, in tudi kepajoče se paglavce opazovati naveličam se kmalu. Sneg pobelil je našo zemljo s tako neomadeževano belino, kakoršna je bila le še v slovenskem slovstvu, predno je iztaknil dr. Mahnič v Jurčiču „boredl“. in predno se je prikazal najnovejši „pornograf“ v „Lj. Zvonu“. Morda bi bilo dobro, preganjati si dolgi čas z onim „Kamniškim pismom“, ki nosi usodno številko 13. v znamenje, da se je rodilo pod nesrečno zvezdo? Pa imejte vsaj vsmiljenje! O ko bi došel kak znanec, takoj bi začel z njim „fizičkati“; kar nič bi se ne sramoval tega. Saj je celó angleški minister Gladstone drva cepil in jih menda še cepi, ne da bi kaj izgubil na svoji slavi. No, seveda vse se zopet ne pristuje, in zato izgubil je nedavno neki češki posestnik svojo rezervno častniško dostojanstvo, ker je pomagal svojim hlapcem kидati gnoj. Ali da bi pri vojaki poprej zahtevali reverz od vsakogar, predno ga povišajo n. pr. za korporala, da ne sme „fizičkati“ nikdar, tega še nisem čul do sedaj in zato mislim, da to „delovanje“ po vsej pravici pogrešamo še v dolgi vrsti pregreh, naštetih v katekizmu.

V tej stiski prišla mi je resilna misel, segel sem po „Zvonu“ in pričel čitati „Dunajska pisma“, in res — v kratkem sem občutil vso njih blagodejnost, zaspal sem tako sladko, da me je vzbudil šele prihod dobrega znanca. Mudil se ni dolgo, a vendar naznanil mi toliko pikantnih iz zakulisnih novic o naših raznih domo- in rodoljubih, da vam lahko napišem celo vrsto „premišljevanj“. Ali jaz vem, kaj smem — fizičkal bi uže, umazanega perila pa bi ne pral in zato molčal bom o tem kot grob.

Uže vidim, kako v duhu spičite svoj rudeči svinčnik, da mi prečitate pregrešne opomnje in obvarujete slovensko časopisje pred zopetno izjavo. No, udam se Vam. Ne da bi se bal „Gorjančeve“ batine, ki je po mnenju tega finega gospoda najprimernejši objekt, da slovenskim pisateljem kaže pravo pot, — ves svoj čas služil je v šoli „staberl“, a sedaj je pa „batina“ zunaj šole pedagogijski pripomoček; lepšega napredka ne bi si mogli misliti v proslavo 150 letnice rojstva slavnega šolnika Pestalozzi-ja! Morebiti prične vendar tudi gorjanski pisatelj proučevati njegove spise ob tej priliki, vrže potem batino v peč ter sprejme prav gostoljubno mene, in pa ga. Kosca — ako bi naju dovedla pot mimo njegove rezidencije, — ter nama razkaže svojo znamenito zbirko košar in košaric, katero je Baedeker, žal, pozabil odličiti z dvema zvezdicama.

Tako dovozil sem jo z „uvodom“ srečno, po zgledu slavnih zgledov, do svojega pravega cilja. Hotel sem opozoriti na to, da se je pri nas pojavila uprav babilonska zmešnjava pojmov. Idealizem, simbolizem, realizem, naturalizem itd., ta razna zaznamovanja uporabljajo se, ne da bi dotičniki vedeli, pri čem da so. „Wo Begriffe fehlen, da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein.“ Stritar je 1894 v „novih potih“ obsodil najostreje naturalizem, in strinjam se povsem z njim, — a zmétal je v jeden koš vse novejšje pisatelje, in tu treba mu je odločno oporekati. Dostojevskij, Tolstoj, Ibsen, Strindberg so mu isto tako nezdruvi kakor Zola. Ne vem, kako jih je proučeval; morda celo nič — „ker ima tako malo časa“. Nočem vrivati svojega mnenja: tudi ne poznam zadostno vseh del vseh navedenih pisateljev; ali kar in kolikor jih poznam, — protivim se njegovi sodbi. O Zoli zadoščevala mi je sodba priznanega svobodnomisleca dr. J. Scherra, ki pravi: „Zola je realizem brutalizoval. Pri njem je pezeja, ako se sme sploh še rabiti ta beseda, ponižana v fotografski aparat, obrnen na podlosti, umazanosti in nesramnosti življenja.“ Odkrito povem, da me po tem ni mikalo nič, da bi se soznalil z njim, dasi je v modi. Sedaj pa vprašam vas, Koščeve klevetnike, kje je kaj v povesti „Sama svoja“, kateri bi lahko veljale te besede? Ali ni ta povest mnogo bolj ponižna, nego, mnogokaka druga, o kateri pa ni bilo slišati nič graje med nami? Bodite iskreni in priznajte, da ste se zopet enkrat pošteno blamovali.

A kaj naj rečem o sodbi Dostojevskega? Kdor je čital njegov roman „Razkolnikov“, to nedosežno mojsterstvo psihološkega risanja, on mora občudovati ta genij! In Tolstoj? Ali ga ne občuduje vsa Evropa! Da se rišejo tudi pregrehe, je naravno. „Življenja ne moremo premeniti, pa tudi ne opisovati drugačnega, kakor je... greh grajamo, a s sveta spraviti ga ne moremo, torej tudi ne prezirati v spisih! Zapomnite si te besede sloven. duhovnika, vi, posvetni farizeji! Tako piše mož, ki se je v svojem listu dolgo časa trpinčil z „limonadami“, kakoršne bi ugajale mnogim starim in mladim našim kritikom. In Ibsen? Kje je v njem le najmanjši naturalizem? Nekatere drame so realistično-idealne; večina je simbolična; a kje le najmanjšje naturalistična pregreha?

Facit: Treba bi nam bilo pred vsem popolnoma objektivne razprave o stremljenjih v literaturi, da se izognemo enakim konfuznostim. — Treba nam je potem povsem objektivne kritike. Kritik

pa ne sme pozabiti, da moramo tudi mi napredovati kot posamičniki in pa kot narod. Časi, ko so se dečaki in starci jokali pri berilu Genovefe so minoli. Dandanes utrjuje ideale kriticizem vse drugače. nego so jih postavljali nekdanj; ideali so opravičeni za človeštvo, torej tudi za odrasle; ti ideali pa naj odgovarjajo resnici. Kdor se potem pohinja nad vsako besedico, dokazuje navadno le, da nikakor ni tako svet in pobožen, kakoršnega se dela. Grdobije zavračamo vedno in povsod, kjer je v resnici; ne iščemo pa je tam, kjer je ni možno dobiti tudi z največjo rafiniranostjo. Rojaki, razmišljajte o tem!

Nepomuk.

ŽENSTVO.

Madame Adam. (Iz koledarja „Srbkinja“.)

Kako se ženski duh in um more vzdigniti iznad običnega nivoja ljudskega znanja in umenja, da se vzporedi z največimi geniji prošlosti in sedanjosti, temu je najboljši dokaz madama Adam, katere ime spominja se danes po vsem izobraženem svetu z najglobočim spoštovanjem in največim občudovanjem. Povsem odveč je naglašati, da je ga. Adam hči francozkega naroda, ker bi se mogla pojaviti tako sijajna zvezda tudi na drugem nebu in ne samo na francoskem, ki je od nekdanj tako divno sijalo s svetlobo človečanske svobode in ljudske izobrazbe. — A tudi Francozka sama ni izobilovala s takimi ženami, tudi tem se one le tekom stoletij pojavljajo. Da, ko bi se ženski glavi pridružila možnost, da si razvije svoje umne in duševne sile, morda bi se danes tudi drugi narodi mogli ponášati s takimi ženami, kakor se more francozki s svojo veliko Julijo Adam. No, skrajšane narodne in družbene prilike, nastranski oziri in trdi predsodki odbijajo žene od bogate mize vied in umetnosti, nad katero vladajo pozvani in nepozvani moški duhovi. Ali „zora puca, bil če dana“. —

M. Adam porodila se je 1836 v mestecu Berbru, kjer je bil oče M. Lamber zdravnik. Omožila se je dvakrat, prvi mož bil je odvetnik v Parizu, a drugi (Edmond Adam) najpreje policijski prefekt, potem narodni poslanec in naposled senator. 1877 postala je vnovič vdova. — Literarno delovati pričela je dosti rano, izdaviš svoje književne prvence nekaj pred 1860. Od tedaj do danes napisala je celo biblioteko knjig raznega obsega, dosti zabavnih, a največ političnih, socijoloških, naučnih, kulturnozgodovinskih itd. Od 1879 izdaje in ona urejuje znani Parizki časopis „Nouvelle Revue“, kateremu sodelujejo prvi francozki književniki in publicisti; tako postal je ta list nevaren po postanku starejši „Revue des deux Mondes“. — Razun tega, da mad. Adam s svojim peresom odločno vpliva na razvitek javnega in političnega mnenja francozkega naroda, je v svoji hiši vstvarila središče, v katerem se zbirajo prvi in najmerodavnejši možje vede, umetnosti in visokih dostojanstev. Njen salon je ne le po svojem stalnem obisku najznamenitejši v Parizu, nego on je najodločnejšega vpliva na javno mnenje v vsej Francozki. V oduševljenju za francozki narod in vse, kar je francozko, nima vrstnice, zato ona voli in ljubi vse tujce, ki so iskreni prijatelji njenega naroda. Do Slovanov, zlasti Rusov in Srbov, ima največ simpatije „Ko Francozinje mislijo na Srbkinje, veli v svojem pozdravu (tej knjigi), one govoré druga drugi, da jih ljubijo isto tako, kakor vse druge svoje slovanske sestre, in ona ženska srca so najtenše v jedno spojene, ki imajo iste prijatelje in neprijatelje svojega naroda“. Prevel F. G—1.

Vsaka ideja mora se opirati na nekaj stalnega, katero uže obstaja, in česar ni možno več ovreči. To velja tudi za vsakega človeka, kot osebo in kot člena človeške družbe,

naj bode možkega ali ženskega spola. Vsak človek, kot oseba in kot člen človeške družbe, ima neko pravo. To pravo se opira na občni državljanski zakonik. V tem zakoniku je vsakemu človeku dano pravo, pridobivati si in oskrbljevati imetje in razpolagati s pridobljenim imetjem. Ako država privoščí vsakemu človeku tako pravo, je dolžna skrbeti za to, da se vsak človek intelektualno razvija tako, da more koristnejše uživati koristi takega prava. Glavni pomoček v dosego tega namena pa so šole. Iz tega tudi sledi, da vsak človek ima pravo ukoristiti si tega pomočka, torej obiskovati šole. Človek je ne le možkega, ampak tudi ženskega spola. Po takem ima vsaka žena pravo obiskovati šole ravno tako kakor možki. — Vsled tega je država kot taka obvezana skrbeti, da žena more obiskovati šole. Če torej država izključí žensko iz kake vrste šol, je v protislovju načela, izraženega v državnem zakoniku. — Če pa je to faktum, potem je tudi dejstvo, da žena ima jednako pravo do vsakega stanu, — kakor tudi v zakonskem. M. Višnjagorski.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Kranjsko. V Ljubljani priredila je slavna ruska vokalna kapela pod vodstvom gđe. Nadine Slavjanske koncert 9. febr. v deželnem gledališču. — Koncert pa aranževalo je vodstvo nemškega gledališča. Res, da v umetnosti vlada mednarodnost; pa vendar zdi se nam več nego čudno, da v stolici Slovenije prireditelj slovanskega koncerta prevzema nemško ravnateljstvo.

Ljubljana plačala je 1894 davka 633.376 gld. 37½ kr., in sicer 452.690 gld. 18½ kr. cesarskega davka in 180.686 gld. 19 kr. priklad. Največ znašala je dohodnina (228.713 gld.) in hišnonajemniški davek (174.085 gld. 37½ kr.).

Deželni zbor dovolil je učiteljem v Ljubljani in Šiški še za 1896. potresno priklado.

Trst. Kranjski industrijni družbi dovolila je vlada davčne olajšave za namerjano podjetje pri Trstu z uslovjem, da se napravita le dva plavža, ki ne izdelata na leto čez pol milj. met. centov surovega železa. Porabljati se bo smela le grška in španska ruda, in izdelovati se ne bodo smeli neki industrijski izdelki. Družba prosila je davčne olajšave za izdelavo 1.200.000 met. centov surovega železa, a vlada prošnji ni povsem ugodila, ker bi sicer imele preveč škode fužine po Štajerskem in Koroškem. Delalo bo v družbinih plavžih 1400 delavcev.

8. febr. Nabergoj interpeloval je v mestnem sovetu, zakaj se zadnji čas nameščajo dvojezične table okrajnih načelnikov, zdravnikov, babic in ljudskih šol s samo italijanskimi; zajedno blišči se celo ital. zvezda, kar smatra on kot izzivanje avstr. podanikov. — Praša torej župana, mu je li znana falzifikacija Tržaškega grba, ter kdo jo je zakrivil. Sov. Venezian in župan nazvala sta to interpelacijo neresnično podtikanje.

Odstopivšemu Tržaškemu škofu msg. dr. Glavini poklonila se je duhovščina in mu izročila udanostno adreso. — Škof poslovil se je v posebnem škofovskem listu od svojih vernikov, kjer zatrjuje, da odstopi le za to, ker ne čuti dovoljne moči in zadostnega zdravja za vestno izpolnjevanje svojih dolžnostij. — Pri škofu poslovali so se tudi predstojniki Tržaških katol. društev in bratovščin in mu izročili skupno adreso.

Istra. Slov. in hrv. poslanci objavili so po časopisih popis napada nanje, ki se povsem vjema s svoječasnimi poročili po slov. listih. Sedaj menda vsaj ne bodo hoteli od vladne strani dvomiti o istinitosti.

b) ostali slovanski svet.

Avstro-ogerska pogodba. Poroča se, da se je doseglo zjedinenje obeh vlad o bančnem vprašanju (in o obsegu onih identičnih not, ki se dostaviti banki z uslovji, pod katerimi ste vladi voljni, podaljšati notni privilegij. Tudi o valuti zavezali ste se vladi, ostalih 112 milj. gld. državnih not zameniti v teku dveh let. Avstr. vlada najbrž še v prometu ostale solinice v znesku 80 milj. odtegne iz prometa. Avstriji sprejeli so tudi zahtevo Ogerske za provedbo paritete v prih. organizaciji avstr.-ogerske banke. V mnogih ozirih ni se doseglo sporazumljenja, ter se bo pismo nadalje pogajalo. O kvoti se ni razpravljalo; to storé parlamentarni odposlanci. Vladi bajé tudi nimati namena, da bi tem dale konkretne ali principijalne nasovete.

Grof Goluchovski imel je tudi več razgovorov z ogerskim ministerskim predsednikom bar. Banffy-jem, zlasti zaradi uvaževanja živine iz Srbije, radi česar se je ope-tovano pritožila srbska vlada. — Dunajska koresponden-cija „Narodnih Listov“ je jako pesimistična v pogledu na to, da bi gladko potekla pogajanja z Ogersko.

V obče menijo, da ne bo možno doseči sporazumljenja za kvoto, ter da se sklne provizorno podaljšanje pogodbe za jedno leto.

Deželni zbori so završili, oziroma pretrgali svoje delo, in državni zbor prične danes, 15. feb., nadaljevanje svojih zadač. Gledé na sporazumljenje narodnostij niso dež. zbori tudi letos nič dosegli; tu in tam so se soglasno izrazili za izpremembo v novi pogodbi tej polovini na korist. Vlada bode morala poštovati sklepe in resolucije dež. zborov. Najvažnejša so bila razpravljanja v češkem dež. zboru. Ni pa prišlo do razpravljanja ne nemškega predloga o kurijah, ne mladočeške adrese do korone. Ob glavni proračunski debati so se Mladočehi nekako približali konservativnemu veleposestvu, povdarivši, da imajo teče o državnem pravu in narodni jednakopravnosti skupne; plemstvo je s svoje strani naglašalo, da se ni nikdar odmaknilo od starega programa, ter da pričakuje koronanje cesarja češkim kraljem. — O poslednjih sejah dež. zborav bomo še posebe poročali.

Dunaj. Na Dunaju vršila so se pod predsedstvom oberst-hofmeistra princa Hohenlohe († 14. febr.) z dvema odposlan-cema ogerske vlade posvetovanja, kako naj se udeleži cesar s cesarico in členi vladarske rodbine slavnosti milenija; in sicer v maju ob otvoritvi deželne razstave, in pri velikih slavnostih političnega značaja v juniju, v dan koronanja. Dosedaj obečalo je posetiti slavnosti 27 členov cesarskega dvora. Nadvojvode bodo kot členi magnatske zbornice prisostvovali slavnosti seji obeh državnozbor-skih zbornic v novi palači, nadvojvodinje udeležijo se te slavnosti v loži na galeriji v svečanostni opravi ogerskih žen. Cesar in cesarica pa vsprejemeta prisego zvestobe v dvorni palači Budimski.

Češko. Deputacija zastopnikov češko-slovanske na-rodopisne razstave bila je 3. febr. pri cesarju v avdijenciji, izročila mu krasen album in prosila za ohranitev češke vesnice, ter za stavbeni prostor za narodopisni muzej. Poročala je, da je bilo 2.080.000 plačujočih obiskovalcev, ter da je nad 20.000 dobička. Cesar je obečal po možnosti ustreči njih željam in prošnjam.

Glagolica v Dalmaciji. Kmetje iz imotske krajine dali so te dni lep dokaz svoje verske in narodnostne za-vesti. Cuvši, da je njih župnik glagoljaš zaprosil zaradi bolehnosti premeščenje na lažo službo, zbrali in dogovo-rili so se, da od cerkvene oblasti izprosijo, naj se v njih cerkvi obdrži glagolica tudi še nadalje. Sostavili in od-poslali so zato prošnjo na svojega škofa; obžalujejo v njej izgubo župnika, a to, česar ne morejo izgubiti, je glagolska maša, ko so leta in leta skupno z duhovnikom v svojem jeziku prepevali slavo Bogu; zato prosijo, da škof ne ugotovi nasprotniškim idejam, temveč da jim pošlje duhovnika, ki jim bo sveto opravilo izvrševal v glagolici. Podpisanih je 146 in podkrižanih 259 imen, overovljenih z dvema veljavnima pričama. — To vrlo dejanje poroča „Narodni list“ ter pristavlja med drugim: Zares je gla-golica samo ondi prezirana, kjer je nepoznana, samo oni jo mrzé, ki ne čutijo v svoji duši slasti in miline svojega jezika. — Tužno pa je, da morajo kmetje prositi za to, kar je bilo stotletja samo po sebi umevno in običajno!

Ogersko. V letu 1895 podelila je Banffy-jeva vlada 31 koncesij za zgradbo vicinalnih železnic v ceni 77,466.940 gld.!

V Budapešti bila je 30. jan. tiskovna pravda proti Janu Poloniju, mizarskemu pomočniku, zaradi razširjanja knjižice „Glas slovaškim delavcem“, natisnene v 20 000 izvodih in obsegajoče poziv k uničenju židovskih kapi-talistov s tem, da bi se združili delavci, in ako treba, tudi siloma pridobili si svoja prava. V teku pravde je sodišče konstatovalo, da je Poloni spisal in priobčil te članke uže v „Narodnih Novinah“. Porota je z 8 proti 4 glasom priznala toženca krivega hujskanja proti madjarski narodnosti in židovski veri. Obsojen je na 3 mesece za-pora in 60 gl. kazni.

„Budap. Tagblatt“ javlja, da je najnovejša razprava o korupcijah v Dunajskih dvornih krogih izzvala ne-navađen vtisek, ter da je baron Banffy bil zelo hladno sprejet.

Romunci ne udeležijo se proslave milenija, ker so Madjari tako strastni nasprotniki njih narodnostnih teženj.

Srbija. Poročilo finančnega odseka v Skupščini kaže dohodkov 63,593.900 frankov, izdatkov 63,314.306 fr., prebitka 276.583 fr.

6. febr. v Skupščini vprašal je posl. Mib. Pavlović ministra Novakovića, zakaj se ni zaplenila številka „So-cijalnega demokrata“, ki je sramotila ruskega carja in priporočala, naj se v dan koronanja mečejo bombe. Min. predsednik je odgovoril, da vlada nastopi proti listu pri-merna pota; tako pisarenje je tudi povsem v nasprotju s priznano, tradicionalno simpatijo srbskega naroda za Rusijo in nje vladarja. Interpelant je z odgovorom zado-voljen, zaklicavši carju Nikolaju „slava“, in Skupščina mu je oduševljeno pritrdila. Predsed. Skupščine predlaga izraz Skupščine, da zavrača take pojave, ker goji iskrene sim-patije za Rusijo in nje vladarja, in to se je sprejelo jednoglasno.

Črnagora. „Bošnjak“ zaganja se v članku „Crno-gorski Bismarck“ v nedavni govor kneza Nikole, ki je rekel Črnogorcem: Mi se ne bojimo nikogar; mi ni-kogar ne napadamo, ali kdor napade nas, pade v pogubo. Z nami je Bog in Rusija, ona je naša zaščitnica. „Boš-njak“ spominja na nedavni razgovor kneza Nikole z angležkim novinarjem, in pravi, da knez kaže neko boja-željnost, a takoj zopet uverjava o svojem miroljubju. „Glas Črnogorca“ javlja, da je zopet otvorena meja med Crno-

goro ter Bosno in Hercegovino na zahtevo bosenske vlade, potem ko je bila zatvorjena več mesecev.

Srbski listi javljajo, da so bosensko-hercegovski izseljenci, ki so se nastanili v Belgradu in Srbiji, pokrenili misel, da pojdejo v deputacijo v Moskvo ob koronanju carja in carice, katerima se hočejo pokloniti.

Rusija. Princ Ferdinand je pisal carju Nikolaju II. prošnjo, da bi bil kum Borisu ob prestopu k pravoslavlju. Nato je car brzojavil: Iskreno pozdravljam Vašo visokost, da ste sklenili patrojitiški sklep, o katerem mi poročate v pismu Vašem, od 21. jan. Svite moje general-major grof Goleniščev-Kutuzov Vam nese moj odgovor, in njemu se naroča, prisostvovati, od mojega imena pri obredu prizjedinenja ljubljene sina Vašega k cerkvi naroda bolgarskega. Potem je vlada ruska razglasila posebno izjavo, v kateri pravi, da je sicer odpoklicala svoje agente iz Bolgarije, da pa ni Rusija nikdar pretrgala vezij z njo, ko je prinesla hude žrtve za bolgarski narod. Rusija je opazovala vse dogodke v Bolgarski in kazala, da jo je treba kreniti k boljšemu, da pozabi Rusija, kar se je dogodilo, in da se povrne vzajemno zaupanje, tuje vsakateri sebičnosti. Prvi korak je storil sedaj Ferdinand. Ko so hoteli l. 1893 izpremeniti čl. 38. Tyrnovske ustave, po katerem naj bode knežji dom pravoslavne vere, je ruska vlada povzdignila svoj glas ter kazala na opasnost take izpremembe. Pravoslavje je vez med Bolgarijo in Rusijo; zato se isto ne sme spravljati v nevarnost. Zato je car velikodušno pozdravil korak princa Ferdinanda.

V Rusiji pa svari Bolgare pred optimizmom, da bi takoj mogli doseči meje Velike Bolgarske; opominjajo jih k treznosti, in to je pravi balzam tistim, ki se bojé, da bi Rusija preveč vplivala na Bolgarijo.

N. N. Strachov, kritik, filozof, učenjak in publicist, velik Slovan, je umrl 24. jan. st. st. v Petrogradu v 78. letu. Nas posebej zanima njegovo delo: „Borba z zapadom.“

Bolgarsko. Vsa zapadna Evropa po svoje, in pravoslavni slovanski svet zopet po svoje ima ta mesec opraviti z Bolgarijo, in Zapad piše dan za dnevom o njej, kakor bi se vršili v njej dogodki svetovnega pomena. Povod temu je dal Koburžan, da se je odločil l. sina Borisa izročiti pravoslavni cerkvi, kakor se je to umelo samo po sebi po Tyrnovski ustavi (čl. 38). Veliko važnost prištevajo temu, da je car Nikolaj uslišal prošnjo Ferdinanda, da je kum Borisu, in je radi tega poslal posebnega namestnika v Sredec. Zajedno je Rusija odposlala v Sredec svojega diplomatskega agenta Čarykova, in to je znamenje, da odslej se Rusija ne protivi več, da bi priznala Koburžana za kneza bolgarskega. Zato pa je treba inicijative sultanove; bolg. minister Stoilov je bil radi tega v Carjigradu, kjer je bil odlikovan od sultana. Poslednji pa je uže razposlal naznanilo signatarnim velevladnim, da priznava Ferdinanda za bolg. kneza. Sedaj je treba, da pritrdé temu signatarne države, in Avstro-Ogerska je uže naznanila svoje priglasenje. Ker je sedaj tudi Rusija zato, je torej Ferdinand dosegel svoj cilj, da bode od vseh priznan, in da se utrdi njegova dinastija v Bolgarski.

Z veliko slovesnostjo so sprejeli carjevega odposlanca in ruskega dipl. agenta. Tudi Francija se je udeležila svečanosti in slavnosti. Dogodek sam na sebi ni velik, a velik pomen dobiva v zvezi z občo evropsko politiko, ki kaže tudi ob tej priliki svoj antagonizem med trozvezo in Anglijo z jedne ter Rusijo in Francijo z druge strani.

Bismarckov organ naglašá nasproti „P. Lloyd“u, da Bolgarska ni bila doslej v položenu evropskega prava,

ker niso bili izvršeni sklepi Berolinskega kongresa; po teh sklepih spada knežtvo bolgarsko sféri ruskih interesov, in nikakor ne pod kontrolo kake posamične zapadne vele-vlasti. Lekcije so dobili od starega lisjaka!

Galicija. Otrók, ki imajo dolžnost pohajati šolo, bilo je v Galiciji 1894. leta 1.351.630; v šolo hodilo jih je 666.116., brez pouka bilo jih torej 684.000. — Pomanjkanje učiteljev je veliko, ker število nedelujočih šol narastlo je na 609. Izpranih učiteljev nedostajalo je 1633, ker vsaka vas osnuje šolo brez učiteljev. Izpranih učiteljev in učiteljic je 6287: ako bi pa vsi otroci pohajali šolo, trebalo bi najmanj 6440 novih učiteljskih močij.

Duhovniki, ki so se udeležili maloruske deputacije k cesarju, bili so zaslišani od grško-kat. konsistorija Leovske nadškofije. Zakaj, kdo ve?

Češko. Pred kratkim je izšel prvi zvezek zbornika: Časové úvahy o věcech veřejných, namreč: Osoby a věci v Chorvatsku. Pisatelj, mladočeski žurnalista Ignacij Hořica, je zbral svoje, pred nekoliko leti napisane in po raznih časopisih raztresene članke v drobno knjižico, s katero hoče češke čitatelje vsaj v nekoliko seznaniti z željo zmedenimi razmerami v kraljevini Hrvatskeji! Pričakovali smo uže naprej, da ne ugodí vsem hrvatskim političnim strankam, kajti ni pač pod solnce človeka, ki bi napisal, kar bi bilo po godu i „Obzorašem“ i „Starčevićancem“ ali pravašem. Hrvatski listi se uže oglašajo i pro i contra. Človeku se zdi, da so pisatelja malo preveč očarali osobni vtiski nekaterih Obzoraških voditeljev, kakor tudi, da je bil neprijetno presenečen, ko do „Staraga“ (dr. A. Starčevića) ni mogel drugače kakor s posredovanjem Žida dr. Franka, tega zloga duha stranke prava. Sicer se pa drugim Slovanom nikakor ne morejo omiliti sredstva, s katerimi se je osobito pred leti propagovala ideja stranke prava, dasi se mora misliti, da je bil „Stari“ vedno velik „idejalist“ v ideji, a velik materijalist v obliki. — V obče pa: Slovenec, ki umeš češki, tolle, lege! saj dosti več nego Čehi tudi Slovenci ne vedó o Hrvatih, kljub vsemu „planinskemu hrvatstvu“!

Za nekaj dni izide zanimiva po zgodovini svojega nastanka brošurica; namreč vsa zgodovina češkega naroda v 1000 besedah. Malokje so takó dobro poučeni o svoji zgodovini kakor na Češkem, preprosti delavci ti pripoveduje o čeških velikih možeh, da se mu čudiš; da se to znanje razširi še bolj, razpisala je podjetna književska tvrdka R. Vilimek v Pragi ceno za najboljši spis o zgodovini češkega naroda v 1000 besedah. Tekmovalo je 43 pisateljev; za najboljša sta bila priznana spisa Jana Vrabca in Jana Dolenskega, ki izideta oba v zveščici za 4 kr. Ni dvomiti, da se knjižica v mnogo tisoč eksemplarih razširi med narodom in s tem mnogo prispe k zavednosti.

R.

Il „Pensiero Slavo“ prinaša v 6. štev. listek o Prešernu. — V uvodu soznanja nas z nadbudnim, rano umrlim D. Begom, ki je prevedel Šenoino povest „Karanfil z pesnikovega groba“, opisuje potem Prešernovo življenje in podaje koncem Begov prevod pesni „Luna sije“.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju prejelo je o Božiču razna darila. Iz Krškega trga je poslal g. Dr. Jos. Kolšek, odvetnik, 15 gld.; katere so darovali gg.: Andr. Elsbacher, trgovec 3 gld.; J. Četina, učitelj 1 gld.; Rud. Kuketz, pivovar 3 gld.; dr. Jos. Kolšek, odvetnik 2 gld.; vsi v Laškem trgu. V Celju pa so darovali g. Vavken, dr. Kapus, odv. kandidat, A. Kolenc, trgovec, Karl Vanič, trgovec, Ant. Mlinarič, trgovec, P. Kostič (Hrvat), vsak po 1 gld. Iz Postojne je društvu poslal g. Peter Kraigher 3 gld. 50 kr. Darovali so gg. Anton Dietrich, trgovec 2 gld.; Jan. Vičič, posestnikov sin 1 gld.; Miroslov Vičič, vel. župan 1 gld.; Rih Šeber, tiskar 1 gld.; Jan Ružička, vel. zemljemerec, 1 gld.; Ludv. Mahorčič, mali zemljemerec, 1 gld.; Ferd. Gaspari, c. kr. živnozdravnik 2 gld.; Avg. Petrič, jurist 1 gld.; dr. Drag. Treo, odvetnik 5 gld.; Fran Arko, Ljud. Dietrich, Alojzij Burger, posestniki po 1 gld.; I. Dekleva, posestnik 5 gld.; Stefan Primožič, učitelj 1 gld.; J. Kutna, trgovec 1 gld.; Janez Thuma, šol. nadzornik 1 gld.; Ivan Lavrič, c. kr. davčni pristav 1 gld.; Makso Šeber, fotograf 50 nč.; dr. Ivan Eržen, c. kr. okr. zdravnik 2 gld.; Anton Vodopivec, c. k. poštar 1 gld.; Peter Kraigher, trgovec 1 gld. — vsi v Postojni; dalje g. dr. Mat. Hudnik, odvetnik v Ljubljani 2 gld.; Iv. Korošec, posestnik v Sv. Petru 1 gld.; J. Ullrich, ravnatelj hotela v Trstu 1 gld. — Iz Vrhnike je poslal g. Tone Flis, knjigovodja 24 gld., katere so darovali gg. Gabriel Jelovšek, posestnik, Ant. Komotar, c. k. notar, dr. Janko Marolt, zdravnik, Jos. Lenarčič, tovarnar in dež. poslanec, gospa Marija Kotnik, veleposestnica na Verdu po 3 gld.; g. Ant. Flis, knjigo-

voja na Verdu 2 gld.; Bogdan Kobal, c. k. okr. sodnik, J. Požar, c. k. kancel., dr. Anton Rogina, c. k. sodni pristav, gospa Frančiška Korenčan, pos. soproga, Ivan Gruden, c. k. davkar v pok., M. Bršlej, trgovec, vsi na Vrhnikih po 1 gld.; gg. Jurij Fajfar, not., kandidat in Jos. Serbič, notarski uradnik, oba na Vrhnikih po 50 novč.; g. Ivan Jesenko, c. k. profesor v Trstu 5 gld. G. Dragotin Hribar iz Celja 30 gld., katere so darovali gg.: Drag. Hribar, tiskar in urednik „Domovine“, 3 gld.; Lovro Baš, c. k. notar 2 gld.; dr. Ivan Dečko, odvetnik, dež. poslanec 2 gld.; Dr. Jos. Vrečko, odvetnik 2 gld.; Ivan Lončar, tajnik posojilnice 2 gld.; Dr. Praunseis, prakt. zdravnik 2 gld.; Vanič, trgovec 1 gld.; dr. Jurij Hrašovec, odvetnik 2 gld.; dr. Jos. Sernec, dež. poslanec, odvetnik i. t. d. 5 gld.; P. Majdič, posestnik paromlina 5 gld.; dr. Al. Brenčič, odvetnik i. t. d. 2 gld., — vsi iz Celja. Dalje sta darovala: gospa Antonija Erhovnic, posestnica v Ribnici 5 gld. in g. dr. Matija Velca, c. k. nadkomisar pri poštni hranilnici na Dunaju 3 gld. Iskrena hvala vsem darovalkam in darovalcem, osobito pa gg. nabiralcem za trud. Daljše darove sprejema vč. g. dr. Fran. Šadej, c. in kr. dvorni kaplan i. t. d. Dunaj, L., Augustinerstrasse 7.

KNJIŽEVNOST.

Slovenski amerikanski koledar za leto 1896. Izdala tiskarna „Glas Naroda“, 108 Greenwich Street. New-York. 8°. Str. 192. — Ta koledar ni med zadnjimi našimi koledarji, marveč je po vsebini in obliki prav dostojen vsake slovenske rodbine. Koledarski del ima mične in poučne sestavke, n. pr. Zgodovina Zjedinjenih držav, Ribniški narodni običaji, Naši Indijanci, Nekoliko o krajinskem potresu, Potovanje zakonske dvojice i. t. d. Kolear kinčajo nekatere slike. Vidimo torej tukaj, da se Slovenci gibljejo tudi v novem svetu. — n.

„Pučka knjižnica“ v zvezkih po 20 kr. pričela je izhajati v Varaždinu. 1. zv. prinaša „Kumove pripovedi“ od Lj. Varjaviča, „Železnice“ in „Kava in čokolada“ od J. Horvata.

„Stenograf“ glasilo hrvat. stenogr. društva v Zagrebu — (člani dobivajo list zastoj, drugim velja letnik [10 števil] 2 gld. dijakom 1 gld.) — prinaša hrvatsko in slovensko stenografijo in berilo.

„Hrvatska stenografija“, 3. izdanje priredil prof. F. Magdič. Troškom in nakladom vis. kr. zem. vlade. — Cena 90 kr.

„Hrvatski ustav ili konstitucija“, razložil dr. B. Šulek, 318 str. 60 kr.

Na Hrvatskem imajo sedaj ognjegasci dva lista. „Vatrogasac“ izhaja že drugo leto, a vsled prepirke s „hrvat. slavn. vatrogasno zajednico“ prestal je biti njen organ in osnoval v ta namen „Vatrogasni Viestnik“ s prilego „tehnička smotra“.

„Prosvjeta“ v 3. št. donša sliko Ganglovega Vodnikovoga kipa. Ker je ta iz našega „Dom in Sveta“, želimo, da bi tudi naš ilustrovani list pridobil in donesle kako sliko iz „Prosvjete“ ter da bi več izposojal pri slovanskih nego pri nemških listih. — Zlasti „Prosvjeta“ donesla je toliko in tako krasnih reprodukcij glasovitih modernih slik, da bi nam bile mnogo ljubše, nego število drugih podob in fotografij.

Dr. Vatroslav Jagić v Srbiji in Sofiji. Izdal J. Č. Miličević. — Znameniti slavist potoval je v spremstvu pisateljev in prof. Stojanovićem prošlo leto po jugu. Pisec objavil je poleg podatkov o potu znamenite jezikovne beleške in pregovore.

Srbski minister Gračevina naprosil je znamenita francozka umetnika Bonnata in Injalberta za svoje mnenje o modelu kosovskega spomenika, ki ga je že izdelal mladi srbski umetnik Gj. Jovanović v Parizu. Sodba bila je vrlo ugodna.

Srbski pisatelj Miličević izdal je zbirko povestij v knjižici „Naselje“.

„Nada“ prinaša v 3. št. slovensko pesen Simona Gregorčiča „Leté oblaki“... Naš toliko slavljani, a tudi toliko klevetani pesnik obmolknil je na veliko žalost vseh rodoljubov že dalj časa. Da sedaj prinaša „Nada“ njegove umotvore, veseli nas, a žali zajedno to, da so tako našemu širšemu občinstvu manj pristopni. Nadejamo se, da pesnik dovoli „Lj. Zvonu“ ponatis vseh pesnij, katere donese „Nada“.

„Český Lid“ prinaša zlasti v narodopisnem oziru znamenite članke in razprave. Zlasti pa posvečuje bivši češki razstavi vso pozornost in prinaša mnogo slik, pojasnjujoče to berilo. — Naš „Dom in Svet“ je sicer že priobčil dve ali tri slike o njej, pa želeli bi, da bi nam podal še več drugih. Bilo bi to gotovo zanimivo, a ne bi prišel za jedno v oni čudni položaj, da bi moral na slavnih svetniških slikah retuševati nagoto deteta božjega, da bi s tem zabranil pohujšanje kaki brunni tercijski dušici, kakor n. pr. v 3. št., kar pač kaže, kako smo še najivni.

Nova opera „Švanda dudak“ imela je v Plznu, rojstvenem mestu skladatelja Vojteha Hřimaloga, svojo premijero. V predvečer priredili so skladatelju na čast slavnostni večer v Meščanski Besedi.

Češko lepšlovje obogatilo se je z dvema zbirkama svojih pesnikov prvakov: Povesti, humoreske in arabeske Svatopluka Čeha — in Zbrano izdanje pesniških del Jaroslava Vrchlickega. Oboje bogato ilustrovano v zalogi Ottovi v Pragi izhaja v snopičih.

„Salomena“. Tragedija v 5 činih od B. Adamka. Ob završitvi narodopisne razstave vpriporil je odbor izložbenega ciklusa češkega narodnega gledališča v Pragi to Adamkovo dramo, ki se je predstavljala pred 20 leti ob drugi otvoritvi narodnega gledališča. Tedaj je poseben književni odbor proglasil to delo jedino od 85 tekmujočih kot nagrade vredno.

Mr. Robert Munro, slavni starinoslovec, izdal je knjigo „*Rambles and Studies in Bosnia, Hercegovina and Dalmatija*“. Edinburgh and London. 8° XX + 385. Popisuje: potovanje in mesto Sarajevo, Izlet v Jajce in Jezero. Kongres antropologov 1891. Neolitnično najdišče v Butmiru. Prazgodovinska grobišča bosanska. Mostar in okolice. Iz Mostara v Solin. Starokrščanski spomenik v Solinu in Kninu. Pregled nepismenih spomenikov Bosne in Hercegovine — Bosna in Hercegovina v zgodovinski dobi. (To so naslovi raznih poglavij). Knjiga ima 33 tabel in 144 slik v tekstu.

I. Kořenskoga ilustr. potopisno delo „*Cesta kolem sveta*“ izhaja v snopičih po 30 kr. Dokončan je prvi del. obsegajoč Atlantski ocean, Ameriko, Tihi ocean, Havajske otoke, Japonsko 326 str. 385 podob in 32 barvstih tabel; cena 7 gld. 80 kr., krasno vezano 10 gld.

Edizioni del „*Pensiero slavo*“. I. Letteratura popolare dei Croati Serbi. Prof. M. Lucianović. Cena 1 korona. Str. 82. Knjižica je ponatis zgodovinsko-literarne studije o jugoslov. narodnih pesnih iz znanega časopisa, ki se v tujem jeziku poteguje in bori za slovanska prava. Da bi ona našla dosti čitateljev in vrstah narodnih nasprotnikov ter po svoje pripomogla k pravičnejši in prijaznejši sodbi a slovanskem rodu!

Русская Библиотека. Выпуск XI и XII 1895: Новая мѣста. Романъ Г. П. Данилевскаго (стр. 257—304). Изъ Воспоминаній Рязового. Разказъ Всеволода Гаршина (стр. 1—60). Та руска biblioteka priobčuje v izvirniku najboljša dela prvih velikoruskih pisateljev ter zajedno tolmači na maloruskem narečju besede, nenavadne v tem narečju. Stoji za 12 snopičev vse leto 2 gld. 40 kr. Naroča se na adresu: „Издательство Русской Библиотеки“ во Львовѣ, Пляхарская ул., No. 13.

Жизнь и труды д-ра Фр. Рачкаго, перваго председателя юго-славянской Академіи. Т. Д. Фюринский. Стр. 150. Ruski učenjak in slavist podaje v tej knjižici životopis in dela velikega Račkoga na podvati spisa T. Smičiklase.

„Наука“, maloruski mesečnik, ki izhaja na Dunaju, se je radi bolehnosti urednikove zakasnila, izšla pa je sedaj v lepi knjigi na 16 polah za poslednje 4 št. l. 1895, in obseza polno zanimivih razprav in člankov, kakor: Рождество Христоу. — Луй (Людовикъ) Пастеръ. — Графъ Эдуардъ Таафе (читай Тафъ). — Вильямъ Эдвартъ Гадетонъ. — Возвративъ лихорадка. — Интерпелляция г. Романчука и товарищей къ г. министру-президенту. — Рѣчь Романчука. — Галицко-русская депутация къ Его Велич. Императору Францу Юсифу I. — Отецъ Іоаннъ Кронштадтскій. — О современной Абиссиніи. — Схема для составленія баланса и вычисления прибыли и убытка потребительнаго общества. — Образецъ заклочительнаго счета для потребительнаго общества. — О лисахъ. — Песниголовы. — Гудульскія пѣсни. — Словарь славныхъ людей. — Честныя господа! — Вечница. Itd. Opozarjamo, da ta krasno pisani mesečnik štiti pravilni ruski pravopis, in da je v tej številki za potrebe drugih Slovanov dva obširna spisa: „Рождество Христоу“ in pa „О совр. Абиссиніи“ oskrbel s povdarkom (akcentom). Čitatelje tudi slovenske opozarjemo na poučne govore drž. poslanca Romančuka, na popis sedanje Abisinje, označenje Gradstona, razgovor o konsumnih društvih, itd. „Наука“ stoji vse leto 5 gld., 1/4 l. 2-60 gold. Adresa: Redaction der „Наука“, Wien, VIII., Alserstrasse 39.

8. jan. umrl je v Parizu Paul Verlaine, pisatelj in pesnik, jeden najslavnejših dekadentov, v 52. letu.

Slov. skladatelj Davorin Jenko slavil je 23 letnico svojega delovanja kot kapelnik Belgrajskega gledališča.

Listnica gledé na pesni. G. Svobodinu. Naša misel je ta, da ima skoro vsak človek v splošnem nekaj pesniškega daru, torej tudi vi. Iz poslanih „poskusov“ ga vam prisoditi ne kaže, a brez širšega raziskavanja odrekati tudi ne gré. Veseli nas, da se ne bojite stroge kritike: mnogo pesnikov ima se jedino le kritiki zahvaliti na svoji dovršenosti. Seveda je vsaka kritika bolj ali manj osebna, toda to ne škodi, vpraša se le, kdo kritikuje. Poznamo ljudi tudi med Slovenci, kateri zabavljajo in blatijo, a ponosito trdijo, da so kritiki. In če nekaj je, kar močno moti. Ako bi danes prišli k črevljarju in začeli kot nestrokovnjak govoriti o šivu in podplatih, zavrnil bi vas, češ, da

ne razumeš. V pesništvu pa si malone vsakdo vlasti pravo pretresanja, in zakaj? — menda, ker zna čitati. Nedavno slišali smo nekje nazor, da je občinstvo kompetentno kritiki. To je povsem napak. Mnogo komu lahko gódi kaka stvar, ki je kritički naravnost nemožna. Preglejmo na kratko poslane „verz“:

TOLAŽBA.

1. Le jedno noč sem neskaljeno vžival
Zemeljsko srečo — jedno samo noč.
Le jedno noč na prsih sem ti snival,
Izkusil prve sem ljubezni moč.
2. In luna gledala z neba je mila.
Nebrojnih zvezd je svit krasan blestel;
Noč naju je s solzico porosila,
In vetrič je o mladi sreči pel.
3. Minila noč je, z njo minila sreča,
Nezgodne me vzbudil je strašni dan,
Zgrudila nada se mi je blesteča,
Zrl v svet sem nov — teman je bil — strašan!
4. Ti cvetka nežna, sreča, nada moja,
Ostavlja si svet; nad zvezdami
Se sveti zdaj podoba tvoja,
Strmim za njo, — doseči moč je ni!
5. Strmim za njo v nezmerne tja višave.
Nazaj je ni, ne boče je nikdar! —
Solzim se, zrem obupno tja v daljave —
In solz nikomur mojih tu ni mar!
6. Le jedno je ostalo mi tešilo,
Nikdar ne bodem družega želel. —
Ti petje, ti si ranam vsem v hladilo.
Kaj mar če, žalostne le bodem pel?
7. Le prosto žalostne ve, melodije,
Donite tja v pomladni, beli svet.
Donite v svet, ve tužne poezije,
A vrnite se mi v tolažbo spet!

Situacija vsej tej popevki je nejasna. Jednotnosti v misli ne najdeš, ampak več mislij prepleta te kitice, ne da zvemo, katera misel je glavna. V prvih 4 kiticah govorite o nesrečnem koncu svoje srečne ljubezni. V naslednjih dveh skušate slikati boleš, in prejdete na svojo tešilo, to je apostrofujete svoje pesni. Konečno zopet zelite, da pridejo pesni nazaj k vam, kakor pravite: „A vrnite se mi v tolažbo spet“. Mi bi tej zadnji misli prav radi verjeli, da ne konča drugi granes te kitice na „svet“, in takó vas imamo močno na sumu, da je 4. granes radi rime nastal v preje imenovanem. — Sifz (sujet) tej pesni je jako star in neizviren; rečemo, da smo čitali več ali manj vaši „Tolažbi“ podobnih pesnij, gotovo nad stó. Pomislite torej, kakó izvrsten in dovršen po obliki in dikciji bi moral biti vaš proizvod, da bi nam bilo možno priznati ga. A ogledimo si sedaj nekoliko vaš poskus.

I. Kitica. „Zemeljska“ sreča — v ljubezni. To je pač samo po sebi umevno. Nadalje je cela slika nejasna; prepričani smo, da slehernik ne boče verjel, da ste samo „snivali“ ali pa dvomimo o — prvi ljubezni. Povdarek je „zemeljsko“, a ritem silí vas na izgovor: „zemeljsko“. — II. Kitica. Zakaj je luna mila? kaj si mislite v resnici s to besedo? Epitet naj se rabi, kjer olepšuje ali znači — seveda pa mora biti vedno prikladen, ne brez pomena. Poleg tega je rima na — „ila“ slaba. Sovetovali bi vam, da ne jemljete „lune in zvezd“ preveč na posodo; drugače se težko izognete očitanju sentimentalnosti. A ko bi tudi ne bilo tega, to je takó izrabljeno, da je naravnost dolgočasno. — 3. granes „noč naju je s solzico porosila“ — nam je povsem nejasen — in pesem ni — uganka. — III. Kitica. „Zgraditi“ in „blesteča“ nista kontrasta, ako natihome ne povzamete anticipando mislij iz poznejših strof o „zvezdah“. Takó pa ne velja, ker čitatelj. 4. kitice ne more poznati pred 3. — IV. Kitica. Koliko kupičenje izrazov: „cvetka nežna, sreča (sic! vide II. Kitica), nada moja!“ poleg vsega pa brez gradacije. Kakor vas umejemo mi, umrlo vam je vaše dekle. In njena podoba se sveti sedaj nad zvezdami? Kakó? Kedaj? Obožavate menda ne! Ali ne čutite vse trivijalnosti teh verzov, to nerealno sanjarenje? „Zvezdami“ in „ni“ niso rime. — V. Kitica. Takisto boleha, brez izraza globokega, krepkega čustva in strasti. Zajedno vas opomnimo, da v vaših ostalih pesnih mrgoli vzdihov in solz. Pomislite vendar, kedaj se jočemo, vzlasti kedaj se

joče možki! A ugovarjali nam bode, koliko je pesnikov, ki so pisali o svojih „solzah“. Vprašanje je, kakó se piše! Ne mislite, da smo mi tiste „sole“, v kateri glava za poseben slučaj nastavi priličen nauk, ostali pa potem tróbjijo deset let za njim v rog, in to v slučajih, ki so povsem drugačni. Ko je pred leti Stritar, (dasi je mnogo njegovih lastnih proizvodov osladno-sentimentalnih in svetožalnih na moč) ožigosal par „pesnikov“, narodila se je cela literatura o tem, in vsakdo je hotel napisati doneskov, „zafrakcij“, vasselóger (?) itd.; kaki nesmisli so se vse napisali! Tedaj bi bilo pač treba kritike taki „kritiki“! Naši listi so po cele mesece in leta mrgoleli slabih dovtipov, in njihove listnice niso vedele o ničemur drugem govoriti, kakor o sentimentalcih, kakó često krivično, surovo, brez — vzroka! A k stvari nazaj! Povedali bi vam lehkó mnogo „o solzah“ in izraževanju čustev, toda preomejen je ta prostor — rečemo vam samó to: preditajte to „pesen“ čez par let, in potem — No, poveste nam sami! Zadnja kitica. Nekaj smo omenili uže preje. Zadnji granes je brez prave zveze s celo ostalo pesnijo. Doneti je neslovenski glagol. Ogiblimo se ga! — O drugih pesnih par opomnijo v bodoče. —

Alpha.

Opomnja upravníštva. Ponavljamo vljudno prošnjo, da se naročnina pošilja kar možno naprej, ker smo mi obvezani sproti pokrívati velike tiskovne stroške. — Nekaterih dolžnikov od 1 ali več let nismo posebe opominjali; menili smo še, da jih vest sama spodbudi k izpolnjenju svoje dolžnosti. Motili smo se. — Nekateri so obečali, pa niso držali besede. Kot redek slučaj beležimo, da je nam jeden ostal dolžen 5 let naročnino, letos je vrnil list, a se čisto nič ne zmeni, kaj je njegova dolžnost. In taka gospoda se nahaja med našimi naobraženci! No tekom let smo doživeli več takih slučajev. Neki list na Primorskem stigmatizuje take zanikarlike z objavljenjem imen; ali hočemo delati tudi mi takó?

Vsem tistim, ki so letos plačali 1 ali več naročnin za druge, ki ne morejo plačevati sami, ki pa radi čitajo naš list, iskrena zahvala! Naj bi našli mnogo posnemalcev!

Upravníštvo „Slov. Sveta“ ima na prodaj: po nekoliko iztisov vseh letnikov „Slov. Sveta“, in sicer od l. 1888 do 1895 po 2 gld. 50 kr., za l. 1895 po 3 gld. — Ruski prevod Levstikovega „Martina Krpana“, izdanje „Slov. Sveta“, po 15 kr. iztis. — Rusko pravopisanje za učeče so, iztis po 10 kr. — Brošuro „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“, katekizem za politiko avstro-ogerskih Slovanov, po znižani ceni 55 kr. — Novi naročniki, ki plačajo „Slov. Svet“ za vse leto, dobé prvi 2 knjižici brezplačno.

Založba L. SCHWENTNER-jeve knjigarne v Brežicah (Rann a. d. Save)

je doslej izdala in ima na prodaj naslednja glasbena dela:

1. Mešiček Jos., „Venec slovenskih pesnij“ za citre II. natis	gld. —.70
2. Slovenski citrar št. 1. Mešiček Jos., Narodna koračnica.	—40
3. „2. Koželjski Fr. S., „Navasi“, fantazija	—45
4. Koželjski Fr. S., „Poduk v igranju na citrah“ I. zvezek	1.50
a) Hoffmeister K., „Podoknica iz Teharskih plemičev“ za klavir	—50
b) Hoffmeister K., „Pesmi za visoki glas“ s spremiljevanjem klavirja	—75
c) Volarič H., op. 9, „Zvezdica“, polka mazurka za klavir	—45
d) Hoffmeister K., „Trije jahači“, melodram za klavir	—50
e) Parma Viktor, „Pozdrav Gorenjskej“, valček za klavir	1.—

Omenjamo, da „Poduk v igr. na citrah“ izide v 4 zvezkih.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 5., 15. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 12 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 16 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse Nr. 5.